

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
Erityisasiantuntija Minna Laherto

MUISTIO
26.8.2021

LIITE 1

VALTIONEUVOSTON ASETUS ALUEIDEN KEHITTÄMISESTÄ JA EUROOPAN UNIONIN ALUE- JA RAKENNEPOLITIIKAN TOIMEENPANOSTA

1 Yleistä ja säädösperusta

Alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta annetussa laissa (756/2021), jäljempänä *toimeenpanolaki*, säädetään kansallisen aluekehittämisen sekä EU:n alue- ja rakennepolitiikan suunnittelujärjestelmästä, viranomaisista ja niiden tehtävistä sekä ohjelmatyöstä ja sen toimeenpanosta. Lisäksi laki sisältää säännökset EU:n jäsenmaiden sisärajoilla toteutettavien Interreg-ohjelman sekä EU:n ulkorajoilla eli jäsenmaiden ja niiden naapurimaiden välillä toteutettavien Interreg-ulkorajaohjelman toimeenpanosta sekä kansallisen vastinrahoituksen hallinnoinnin järjestämisestä.

Toimeenpanolain nojalla voidaan valtioneuvoston asetuksella antaa 2 luvun mukaan tarkempia säännöksiä työ- ja elinkeinoministeriön eräistä tehtävistä (toimeenpanolain 9 §), välittävälle toimielimille asetettavista vaatimuksista, niille annettavista tehtävistä ja tehtävien kokoamisesta (10 §), tarkastusviranomaisen tehtävistä (14 §), antaa säännöksiä alueiden uudistumisen neuvottelukunnan kokoonpanosta sekä tarkempia säännöksiä sen tehtävistä (15 §), antaa säännöksiä seurantakomitean tehtävistä ja sihteeristöstä sekä tarkempia säännöksiä seurantakomitean kokoonpanosta ja toimikaudesta (16 §), antaa säännöksiä maakunnan yhteistyöryhmän toimikaudesta, sihteeristöstä ja sihteeristön tehtävistä sekä tarkempia säännöksiä yhteistyöryhmän kokoonpanosta (19 §).

Toimeenpanolain nojalla voidaan valtioneuvoston asetuksella antaa 3 luvun mukaan säännöksiä aluekehittämispäätöksen valmistelusta, sisällöstä, toimeenpanosta ja toteutumisen seurannasta (24 §), antaa tarkempia säännöksiä maakuntaohjelman sisällön rakenteesta, ohjelman valmistelusta sekä ohjelman valmistelun aikataulusta (25 §), alueiden kehittämiskeskustelujen järjestämisestä, keskusteluun osallistuvista tahoista sekä keskustelujen johtopäätösten kirjaamisesta ja niiden seurannasta (27 §), ohjelmien ja suunnitelmien valmistelusta, sisällöstä ja muuttamisesta, valtakunnallisen teeman johtoryhmän kokoonpanosta, tehtävistä ja välittävistä toimielimistä sekä alueellisten rahoitussuunnitelmien laadinnasta (29 §) sekä tarkempia säännöksiä kestävän kaupunkikehittämisen suunnitelmasta, toiminnassa noudatettavasta menettelystä ja johtoryhmästä (30 §).

Toimeenpanolain nojalla voidaan valtioneuvoston asetuksella antaa 4 lukua tarkempia säännöksiä aa Interreg-ohjelmissa ja Interreg-ulkorajaohjelmissa hallinnollisten tarkastusten valvojana toimivalle asetettavista vaatimuksista, tehtävistä, noudatettavista menettelyistä ja tehtävien kokoamisesta hallinnollisissa tarkastuksissa (37 §), maakuntien liitoille ja hallintoviranomaisille asetettavista vaatimuksista sekä niiden tehtävistä ja tehtävien kokoamisesta kansallisen vastinrahoituksen hallinnoinnissa (39 §) sekä tarkempia säännöksiä eräistä ohjelmien arvioinnissa ja seurannassa noudettavista menettelyistä ja kerättävistä tiedoista (42 §).

Valtioneuvoston asetuksella voidaan lisäksi toimeenpanolain nojalla määrätä maan heikoimmin kehittyneet alueet kehittämistarpeiden perusteella I tai II -tukialueiksi (43 §). Mainitun asetuksenantovaltuuden perusteella tullaan antamaan erillinen asetus.

2 Ehdotetun asetuksen sisältö

Yleiset perustelut

Asetuksella on tarkoitus antaa lakia tarkempia kansallisen alueiden kehittämisen ja EU:n alue- ja rakennepoliittikan toimeenpanoa selkeyttäviä ja yhdenmukaistavia säännöksiä.

Asetus ehdotetaan soveltamisen helpottamiseksi jaettavaksi lukuihin. Ensimmäisessä luvussa säädettäisiin tarkempia säännöksiä toimeenpanolaissa tarkoitetuista viranomaisista ja niiden tehtävistä. Toisessa luvussa säädettäisiin aluekehittämisen järjestelmässä tapahtuvasta ohjelmatyöstä ja yhteistyömenettelyistä. Luvussa 3 säädettäisiin toimeenpanolain säännöksiä tarkentavia säännöksiä liittyen Interreg-ohjelma ja Interreg-ulkorajaohjelman toimeenpanoon. Asetuksen viimeinen 4 luku koskisi voimaantuloa.

Yksityiskohtaiset perustelut

1 luku Viranomaiset ja niiden tehtävät

1 §. Euroopan unionin alue- ja rakennepoliittikan ohjelman hallintoviranomaisen tehtävät. Jäsenvaltion ja komission välisessä yhteistyössä hallinnoitavien EU:n talousarviovarojen hallinnoinnissa noudatettavasta tehtävien jaosta säädetään niin sanotun varainhoitoasetuksen (EU) N:o 1046/2018 63 artiklassa. Osa jäsenvaltion tehtävistä säädetään Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahasto plussaa, koheesiorahastoa, oikeudenmukaisen siirtymän rahastoa ja Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastoa koskevista yhteisistä säännöksistä ja varainhoitosäännöistä sekä turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastoa, sisäisen turvallisuuden rahastoa ja rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan rahoitusvälinettä koskevista varainhoitosäännöistä annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2021/1060, jäljempänä *yleisasetus*, nimennomaisesti hallintoviranomaisen, kirjanpitoa hoitavan viranomaisen tai tarkastusviranomaisen tehtäväksi.

Osa yleisasetuksen velvoitteista on kohdistettu jäsenvaltioon ilman että tehtävää hoitavasta viranomaisesta on säädetty yleisasetuksessa. Hallintoviranomainen hoitaisi 1 §:ssä tarkoitettuja yleisasetuksessa jäsenvaltiolle asetettuja tehtäviä. Pykälässä käytetyt käsitteet vastaavat yleisasetuksen 69 artiklassa omaksuttuja käsitteitä.

Pykälän 1 kohdan mukaan hallintoviranomainen vastaisi ohjelman ja ohjelman muuttamista koskevan pyynnön toimittamisesta Euroopan komissiolle. Seurantakomitea hyväksyy hallintoviranomaisen esittelystä ohjelmamuutoksen yleisasetuksen 40 artiklan mukaisesti. Ennen ohjelman toimittamista Euroopan komissiolle hyväksyy valtioneuvosto muutoksen valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003) 3 §:n 10 kohdan mukaisesti, ellei muutos ole luonteeltaan vähäinen ja teknisluontoinen.

Pykälän 2 kohdan mukaan ohjelman muutoksen tekemisestä vastaisi hallintoviranomainen tietyissä tapauksissa. Yleisasetuksen 24 artiklan 6 kohdan mukaan hallintoviranomainen voi päättää ilman komission hyväksyntää sellaisten puhtaasti toimituksellisten tai tekstinlaadinnallisten korjausten tekemisestä, jotka eivät vaikuta ohjelman toteuttamiseen. Jäsenvaltioiden olisi kuitenkin ilmoitettava komissiolle tällaisista korjauksista.

Pykälän 3 kohdassa säädettäisiin hallintoviranomaisen tehtävästä moitteettoman varainhoidon periaatteen mukaisesti hallinto- ja valvontajärjestelmän perustamisessa ja toiminnassa. Yleisasetuksen 69 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että ohjelmien hallinto- ja valvontajärjestelmät perustetaan rahasto-kohtaisten sääntöjen mukaisesti ja että nämä järjestelmät toimivat ja ohjelman varoja hallinnoidaan varainhoitoasetuksen moitteettoman varainhoidon periaatteiden mukaisesti ja yleisasetuksen liitteessä XI lueteltujen vaatimusten mukaisesti. Hallintoviranomainen vastaisi osana hallinto- ja valvontajärjestelmän toimintaa myös

esimerkiksi mainitun artiklan 7 kohdassa tarkoitetulla tavalla jäsenvaltion velvollisuudesta, että jäsenvaltiossa varmistetaan rahastoja koskevien valitusten kuten väärinkäytöksiä koskevien ilmoitusten tehokas tutkiminen.

Pykälän 4 kohdan mukaan hallintoviranomaisen tehtävänä olisi ohjelmaa koskevan arviointisuunnitelman laadinta, arviointien suorittaminen ja arviointia koskevien kertomusten esittäminen Euroopan komissiolle. Arviointeja tehdään ohjelmien suunnittelun ja täytäntöönpanon parantamiseksi ja niistä säädetään yleisasetuksen 44 artiklassa. Muista toimeenpanolain mukaisten ohjelmien ja suunnitelmien arvioinnista ja seurannasta säädetään toimeenpanolain 42 §:ssä.

Pykälän 5 kohdan mukaan hallintoviranomainen vastaisi ohjelman vuotuisen tuloksellisuuden tarkastelun valmistelusta ja lopullisen tuloksellisuuskertomuksen laatimisesta Euroopan komissiolle. Yleisasetuksen 40 artiklan mukaisesti seurantakomitea hyväksyy vuotuisen tuloksellisuuden tarkastelun ja lopullisen tuloksellisuuskertomuksen. Yleisasetuksen 43 artiklan mukaisesti on hallintoviranomaisen vastuulla toimittaa lopullinen tuloksellisuuskertomus Euroopan komissiolle.

Pykälän 6 kohdan mukaan hallintoviranomaisen tehtävänä olisi vastata tiedotus- ja viestintätoimenpiteiden täytäntöönpanosta ohjelman mukaisesti sekä seurantakomiteaa koskevien tietojen julkaisemisesta. Tehtävästä säädetään yleisasetuksen 38 ja 48 artiklassa. Yleisasetuksen 38 artiklan 4 kohdan mukaan hallintoviranomainen julkaisee seurantakomitean työjärjestyksen ja kaikki seurantakomitealle toimitetut tiedot 49 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla verkkosivustolla. Artiklan 48 mukaisesti hallintoviranomainen nimeää viestintäkoordinaattorin vastaamaan näkyvyys-, avoimuus- ja viestintätoimista, jotka liittyvät rahastoista saatavaan tukeen, ja Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen mukaisista ohjelmista (Interreg) saatavaan tukeen silloin kun hallintoviranomainen on jäsenvaltiossa. Välittävä toimielin vastaisi kuitenkin 4 §:n 2 kohdan mukaisesti tiedotuksesta ja viestinnästä yleisölle, hakijoille ja tuen saajille omalla toimialueellaan.

Pykälän 7 kohdan mukaan hallintoviranomainen vastaisi ohjelman menojen varmentamisen perustana olevan riskiarvioinnin kokoamisesta. Välittävä toimielin taas vastaisi 4 §:n 4 kohdan mukaan tuen maksamista koskeva hakemuksen käsittelyn yhteydessä tapahtuvien hallinnollisten tarkastusten ja paikan päällä tuen saajan luona tehtävien varmennusten perusteella riskiarvioinnin laatimisesta ja sen päivittämisestä. Yleisasetuksen 74 artiklan mukaan on hallintoviranomaisen vastuulla ottaa käyttöön tehokkaita ja oikeasuhteisia petostenvastaisia toimenpiteitä ja menettelyjä, joissa otetaan huomioon todetut riskit. Välittävän toimielimen tehtävänä olisi näiden menettelyiden johdosta 4 §:n 5 kohdan mukaan petosriskiarvioinnin laatiminen oman toimintansa osalta.

2 §. Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman kirjanpito toiminnon tehtävät. Pykälässä säädetäisiin kirjanpito toiminnon tehtävistä. Yleisasetuksessa kirjanpito toiminnosta vastaavalle taholle säädettyjen tehtävien lisäksi työ- ja elinkeinoministeriölle kirjanpito toimintoa toimeenpanolain 9 §:n mukaan hoitavana viranomaisena esitetään säädettäväksi jäsenvaltiolle yleisasetuksen 69 artiklassa säädetty tehtävät. Ohjelmakaudella 2014–2020 työ- ja elinkeinoministeriössä toimiva todentamisviranomainen on hoitanut vastaavia tehtäviä.

Pykälän 1 kohdan mukaan kirjanpito toimintoa hoitavan viranomaisen tehtävänä olisi peruuttaa julkinen rahoitusosuus ohjelmasta sääntöjenvastaisten menojen johdosta. Työ- ja elinkeinoministeriö kirjanpito toiminnosta vastaavana viranomaisena peruuttaisi rahastoista myönnetyn tuen kokonaan tai osittain silloin, kun komissiolle ilmoitettujen menojen todetaan olevan sääntöjenvastaisia yleisasetuksen artiklan 103 mukaisesti.

Pykälän 2 kohdan mukaan kirjanpito toimintoa hoitavan viranomaisen tehtävänä olisi maksuennusteiden ja muiden taloudellisten tietojen toimittaminen Euroopan komissiolle. Tehtävä vastaisi nykyistä.

Pykälän 3 kohdan mukaan kirjanpitoa hoitavan viranomaisen tehtävänä olisi yleisasetuksen 69 artiklan 12 kohdassa säädettyjen sääntöjenvastaisuusilmoitusten tekeminen Euroopan komissiolle. Tehtävä vastaisi nykyistä.

Yleisasetuksen 76 artiklan 1 kohdan mukaan kirjanpitoa hoitava laatii tilityksen (tilinpäätöksen) komissiolle viimeistään seuraavan varainhoitovuoden (varainhoitovuosi on 1.7.–30.6.) 15. helmikuuta mennessä ja todentaa tilityksen täydellisyyden, oikeellisuuden, todenmukaisuuden, ohjelmanmukaisuuden ja sovellettavan lainsäädännön mukaisuuden. Tilitykseen on liitettävä hallintoviranomaisen vahvistuslausuma ja yhteenvedo.

Pykälän 4 kohdassa säädettäisiin kirjanpitoa hoitavalle viranomaiselle oikeus jättää Euroopan komissiolle toimitettavasta tilityksestä pois välimaksupyynnön tilivuoden osalta aiemmin sisältyneitä menoja, joiden laillisuuden ja asianmukaisuuden arviointi on kesken ja mahdollisuus liittää sittemmin tukikelpoiseksi todetut menot myöhempimpiin maksupyynnöihin. Menettely on ollut käytössä jo ohjelmakaudella 2014–2020.

3 §. Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman välittävää toimielintä koskevat vaatimukset.

Pykälässä säädettäisiin EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman välittävälle toimielimelle asetettavista vaatimuksista.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan välittävän toimielimen olisi täytettävä yleisasetuksen liitteen XI mukaiset hallinto- ja valvontajärjestelmän keskeiset vaatimukset sille siirrettyjen tehtävien osalta. Mainituissa liitteissä välittävään toimielimeen kohdistuvia vaatimuksia olisivat 1–10 kohdat.

Momentin 2 kohdan mukaan välittävän toimielimen olisi tehtäviä hoitaessaan noudatettava EU:n ja kansallista lainsäädäntöä sekä niihin perustuvia varojen osoittamispäätöksessä asetettuja varojen käytön ehtoja. Lakeja ja asetuksia on noudatettava, vaikka se vaikeuttaisi välittävän toimielimen tai tuen saajan muulle toiminnalleen asettamien tavoitteiden saavuttamista. Työ- ja elinkeinoministeriön oikeudesta antaa välittävää toimielintä sitovia ehtoja säädetään toimeenpanolain 11 §:ssä.

Momentin 3 kohdan mukaan välittävän toimielimen olisi ylläpidettävä sekä noudatettava hallinto- ja valvontajärjestelmänsä kuvausta. Hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvauksen laatiminen mainittaisiin välittävän toimielimen tehtävänä 4 §:ssä. Hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvauksen ja siihen liittyvän petosriskiarvioinnin päivittämisen on oltava jatkuva osa välittävän toimielimen toimintaa. Välittävän toimielimen on myös huolehdittava kuvauksen versiohallinnan asianmukaisesta dokumentoinnista.

Momentin 4 kohdan mukaan välittävän toimielimen olisi eriytettävä tuen myöntäminen, maksaminen ja paikan päällä tehtävien varmennusten tekeminen sekä jatkotoimenpiteet moitteettoman varainhoidon periaatteiden edellyttämällä tavalla.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että välittävän toimielimen ollessa itse hankkeen tuen saajana, hankkeen toteuttaminen tulisi lisäksi eriyttää viranomaisen sisällä 1 momentin 4 kohdassa mainituista tehtävistä.

4 §. Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman välittävän toimielinten tehtävät.

Yleisasetuksen 71 artiklan 3 kohdassa säädetään, että mikäli hallintoviranomaiselle kuuluvia tehtäviä siirretään jäsenvaltioissa edelleen toiselle taholle, on järjestelyt vahvistettava kirjallisesti. Pykälässä olisi tarpeen mainita ja säätää nimenomaisesti niistä ohjelmakauden 2021–2027 hallintoviranomaiselle ja kirjanpitoa hoitavalle viranomaiselle säädetyistä tehtävistä, jotka toimeenpanolain 10 §:ssä tarkoitettulla tavalla on säädetty kansallisesti välittävien toimielinten hoidettavaksi.

Pykälän 1 kohdan mukaan säädettäisiin yleisellä tasolla välittävän toimielimen tehtäväksi EU:n alue- ja rakennepoliitikan rahastosta myönnettävien tukien käytännön toimeenpanoon liittyvät tehtävät kuten hakuilmoitusten julkaiseminen, hankkeiden valinta, tukien myöntämistä ja maksamista koskevat päätökset sekä tukia koskevien jatkotoimenpidepäätösten tekeminen. Näissä tehtävissä noudatettavasta menettelystä säädetään alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepoliitikan hankkeiden rahoittamisesta annetussa laissa (757/2021), jäljempänä *rahoituslaki*, ja eräiltä osin tarkentavasti rahoituslain nojalla myöhemmin annettavassa valtioneuvoston asetuksessa alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepoliitikan hankkeiden rahoittamisesta, jäljempänä *rahoitusasetus*. Lisäksi tehtäviä tehtäessä tulisi noudattaa hallinnon yleislainsäädäntöä. Rahoituslain 10 §:ssä säädetään poikkeuksista maakunnan liiton toimivallassa kestävän kaupunkikehittämisen hankkeiden osalta.

Pykälän 2 kohdan mukaan välittävän toimielimen tehtävänä olisi omalta osaltaan hoitaa EU:n alue- ja rakennepoliitikan ohjelmaa koskevat tiedottamis- ja viestintätoimenpiteet toimialueellaan. Näitä tehtäviä ovat esimerkiksi ohjelman tuloksellisuudesta, vaikuttavuudesta ja saavutuksista sekä rahoitushauista viestiminen monipuolisesti eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Pykälän 3 kohdassa säädettäisiin välittävän toimielimen tehtäväksi toteuttaa hankkeiden seuranta. Lisäksi tehtävänä olisi varmistaa, että tuen saajat kirjaavat hankkeiden seurantaan koskevat tiedot asianmukaisesti EURA 2021 -järjestelmään. Välittävän toimielimen tulisi hanketasolla seurata hankehakemuksen sisältämien tavoitteiden ja tulos- ja tuotosindikaattoritietojen edistymistä.

Välittävien toimielinten toimivaltaan kuuluisi rahoituslaissa tarkoitettujen tukien maksatuspäätösten tekeminen. Pykälän 4 kohdassa säädettäisiin välittävän toimielimen tehtäväksi hoitaa hankkeisiin kohdistuvat hallinnolliset tarkastukset ja paikan päällä tehtävät varmennukset sekä niihin liittyvän riskiarvioinnin laatiminen. Hallinnollisilla tarkastuksilla tarkoitetaan tuen maksamista koskevien hakemusten käsittelyn yhteydessä tapahtuvaa hankkeiden kustannusten tukikelpoisuuden tarkastamista tuen saajan EURA 2021 -järjestelmän kautta toimittaman aineiston perusteella. Paikan päällä tehtävä varmennus taas perustuisi hallintoviranomaisen tekemään otantaan ja tehtäisiin tuen saajan luona.

Pykälän 5 kohdassa säädettäisiin välittävälle toimielimelle velvollisuus laatia hallinto- ja valvontajärjestelmän ja siihen kuuluvan petosriskiarvioinnin kuvaus. Hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvausta on vaadittu välittäviltä toimielimiltä jo aiemmillä ohjelmakausilla. Hallintoviranomainen arvioi välittäviä toimielimiä koskevien vaatimusten toteutumista hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvauksen perusteella. Hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvaus on lisäksi välittävän toimielimen sisäisen ohjauksen ja valvonnan työkalu. Hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvaus perustuu EU-säädöksissä ja kansallisissa laeissa säädettyihin vaatimuksiin. Välittävän toimielimen petosriskiarviointi on osa toimielimen hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvausta. Petosriskiarvioinnin tavoitteena on tunnistaa keskeisimmät petosriskit ja laatia niiden hallintaan toimintasuunnitelma.

Pykälän 6 kohdassa säädettäisiin, että välittävän toimielimen tehtävänä olisi tehokkaiden ja oikeasuhtaisten petostenvastaisten toimenpiteiden ja menettelyiden käyttöönotto. Nämä toimenpiteet kuvataan kohdassa 5 tarkoitettussa hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvauksessa. Osana hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvausta laadittavassa ja ylläpidettävässä petosriskiarvioinnissa tunnistetut riskit otetaan huomioon toimeenpantaessa petostenvastaisia toimenpiteitä.

Pykälän 7 kohdassa säädettäisiin välittävän toimielimen tehtäväksi tarkastuksissa tai 4 kohdassa tarkoitetuissa välittävän toimielimen tekemissä hallinnollisissa tarkastuksissa ja paikan päällä tehtävissä varmennuksissa tehtyjen havaintojen selvittäminen, sääntöjenvastaisuuksien ehkäiseminen, havaitseminen ja korjaaminen. Lisäksi tehtävään kuuluu asianmukaisten ilmoitusten tekeminen poliisiviranomaiselle ja petostentorjuntatoimenpiteisiin ryhtyminen. Tarkastushavainnot voivat tulla välittävän toimielimen käsiteltäväksi useiden tarkastusta suorittavien viranomaisten toimesta. Kyse voi olla esimerkiksi valtiovarainministeriön valtiovarain controller

(VVC) -toiminnon suorittamasta tarkastuksesta, valtiontalouden tarkastusviraston (VTV) suorittamasta tarkastuksesta tai Euroopan komission, Euroopan tilintarkastustuomioistuimen tai muun EU:n toimielimen tarkastuksesta. Välittävän toimielimen tulisi lisäksi tehdä aktiivisesti toimenpiteitä, joilla mahdollisia sääntöjenvastaisuuksia voidaan havaita, tehdä tapauksista jatkotoimenpidehavainto EURA 2021 -järjestelmään ja selvittää asiaa esimerkiksi ilmiantojen tai uutisoinnin kautta tietoon tulleiden seikkojen perusteella.

Pykälän 8 kohdassa säädettäisiin välittävän toimielimen tehtäväksi sääntöjenvastaisuusilmoitusten toimittaminen ja tilivuoden vahvistaminen kirjanpitoa hoitavalle viranomaiselle. Pääsääntöisesti kirjanpitoa hoitava viranomainen voisi koota ohjelmakauden 2014–2020 tapaan tiedot sääntöjenvastaisuusilmoituksia varten EURA 2021 -järjestelmästä, mutta tämä edellyttää, että välittävä toimielin huolehtii, että tiedot havainnoista ja jatkotoimenpiteiden vaiheesta ovat jatkuvasti ajan tasalla mainitussa järjestelmässä.

Pykälän 9 kohdassa säädettäisiin välittävän toimielimen tehtäväksi hallintoviranomaisen avustaminen seurantakomiteatyössä, ohjelman vuotuisen tuloksellisuuden tarkastelun valmistelussa ja lopullisen tuloksellisuuskertomuksen laatimisessa. Yleisasetuksen 41 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle ohjelmaa koskeva vuotuinen tuloksellisuuskertomus ja 43 artiklan mukaan ohjelmaa koskeva lopullinen tuloksellisuuskertomus.

Pykälän 10 kohdassa säädettäisiin välittävän toimielimen tehtäväksi yleisasetuksen liitteeseen XI perustuva raportointi hallintoviranomaiselle. Mainitussa liitteessä välittävään toimielimeen kohdistuvia vaatimuksia olisivat 1–10 kohdat.

5 §. Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman välittävän toimielimen tehtävien hoitaminen maakuntien liitoissa. Yleisasetuksen 71 artiklan mukaan hallintoviranomainen voi siirtää tehtäviään välittävän toimielimen tehtäväksi ja järjestelyt on vahvistettava kirjallisesti. Tällöin välittävä toimielin hoitaa tehtäviä toimeenpanolain 10 §:ssä tarkoitetulla tavalla hallintoviranomaisen lukuun ja vastuulla. Maakuntien liitoille annettujen hallintoviranomaiselle yleisasetuksen mukaan kuuluvien tehtävien kokoamisesta tulisi liittojen välisen sopimuksen lisäksi säätää asetuksella. Välittävällä toimielimellä ei ole mahdollisuutta delegoida edelleen sille annettuja tehtäviä esimerkiksi liittojen välisellä sopimuksella.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan Uudenmaan liitto hoitaisi välittävän toimielimen 4 §:ssä tarkoitetut tehtävät maakuntien liittojen väliseen sopimukseen perustuen Hämeen, Kymenlaakson, Päijät-Hämeen ja Varsinais-Suomen liittojen toimialueella.

Momentin 2 kohdan mukaan Lapin, Kainuun, Keski-Pohjanmaan, Pohjois-Savon, Etelä-Savon, Pohjois-Karjalan, Keski-Suomen, Etelä-Pohjanmaan, Pohjanmaan, Satakunnan, Pirkanmaan ja Etelä-Karjalan maakuntien liittojen ja Pohjois-Pohjanmaan liiton väliseen sopimukseen perustuen rahoituslain mukaisten tukien jatkotoimenpiteitä koskevat tehtävät koottaisiin siten, että mainittujen liittojen myöntämiin ja maksamiin tukiin kohdistuvat jatkotoimenpiteet hoitaisi Pohjois-Pohjanmaan liitto. Käytännössä Pohjois-Pohjanmaan liitto valmistelisi, esittelisi ratkaistavaksi ja ratkaisisi mainittujen liittojen jatkotoimenpiteitä koskevat asiat EURA 2021 -järjestelmässä. Liitto antaisi myös muuta juridista neuvontaa sopimuksen tehneille maakuntien liitoille. Muilta osin välittävän toimielimen tehtävät hoidetaan mainittujen maakuntien toimesta.

Pykälän 2 momentin mukaan hallintoviranomainen kokoaa 4 §:n 1 momentin 2 ja 9 kohdassa tarkoitetut maakuntien liittojen tehtävät kestävän kaupunkikehittämisen hankkeiden osalta Pirkanmaan liittoon. Kokoaminen koskee yhdenmukaisesti toimenpiteiden toteuttamiseksi tehtävän suunnitelman kokonaisuudesta viestimistä. Maakuntien liitot voivat viestiä oman maakuntansa kestävän kaupunkikehittämisen toimista yhteistyössä Pirkanmaan liiton kanssa. Kestävän kaupunkikehittämisen kokonaisuuden seurannan, viestinnän ja yhtenäisten rahoitusperiaatteiden kehittämiseksi ja toimeenpanemiseksi sekä kestävää kaupunkikehittämistä koskevan rahoitus- ja hallinnointiosaamisen vahvistamiseksi on tarpeen koota tehtävät yhteen maakunnan liittoon, joka

koordinoi kestävästä kaupunkikehittämisestä. Kestävästä kaupunkikehittämiseen kohdistuvan koordinaation lisäksi voidaan organisoida ekosysteemisopimusten sisällöllistä toteuttamista tukeva koordinaatio- ja kehittämishanke.

6 §. Euroopan unionin alue- ja rakennepoliittikan ohjelman välittävän toimielimen tehtävien hoitaminen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa. Välittävän toimielimen tehtävien hoitamisesta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa (ELY-keskus) säädetään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1373/2018), jäljempänä *ELY-asetus*. ELY-keskusten tehtäviä EU:n alue- ja rakennepoliittikan ohjelman välittävän toimielimen tehtäviä on ohjelmakaudella 2014–2020 koottu Hämeen, Keski-Suomen, Etelä-Savon ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksiin, eikä tähän esitetä muutoksia. Pykälään otettaisiin informatiivinen lakiviittaus mainitun asetuksen 6, 9, 11, 14 §:ään ja 16 §:n 1 momenttiin.

Euroopan sosiaalirahaston ja aluekehitysrahaston valtakunnallisten teemojen välittävän toimielimen tehtävien hoitamisesta ehdotetaan säädettäväksi ELY-asetuksen 16 §:n uudessa 2 momentissa. Toimeenpanoasetuksen 6 §:ään ehdotetaan siksi otettavaksi erikseen informatiivinen viittaus myös tähän momenttiin.

7 §. Alueiden uudistumisen neuvottelukunnan kokoonpano. Pykälässä annettaisiin tarkempia säännöksiä alueiden uudistumisen neuvottelukunnan kokoonpanosta. Neuvottelukunnasta ja sen tehtävistä säädetään toimeenpanolain 15 §:ssä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että neuvottelukunnan puheenjohtaja olisi työ- ja elinkeinoministeriön edustaja. Vakiintuneen käytännön mukaan puheenjohtajana on toiminut ministeri, jonka vastuulle kuuluu aluekehittäminen. Valtioneuvoston työnsuunnitelmassa alueiden kehittäminen kuuluu työ- ja elinkeinoministeriön tehtäviin. Neuvottelukunnan kokoonpanoon kuuluisivat alueiden kehittämisen toteuttamisen kannalta keskeisten ministeriöiden edustajat. Keskeiset ministeriöt määriteltäisiin tarkemmin 8 §:ssä. Aluekehittämisen valmisteluun ja toimeenpanon osallistuvia keskeisiä ministeriöitä ovat vakiintuneesti liikenne- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, sisäministeriö, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, ulkoministeriö, valtionvarainministeriö ja ympäristöministeriö.

Lisäksi neuvottelukunnassa olisivat edustettuina maakuntien liitot, jotka toimivat aluekehittämisviranomaisina sekä aluekehittämisen toimeenpanon kannalta keskeiset ELY-keskukset. Maakuntien liittojen ja ELY-keskusten edustajien määrää ei määriteltäisi nykyisen tapaan suoralueittain, vaan se harkittaisiin kulloinkin asettamisen yhteydessä. Kaikki maakuntien liitot ja ELY-keskukset eivät kuitenkaan voi suuren lukumääränsä vuoksi olla jäseninä neuvottelukunnassa. Maakuntien liitot ja ELY-keskukset voisivat nimetä ehdokkaansa keskenään esimerkiksi maantieteellisesti kattavalla tavalla kulloinkin asettamisen yhteydessä harkitun edustajamäärän puitteissa esimerkiksi siten, että liitoilta tulisi neljä edustajaa ja ELY-keskuksista vastaavasti neljä edustajaa.

Lisäksi neuvottelukunnassa olisivat edustettuina nykyiseen tapaan aluehallintovirastojen, Suomen Kuntaliiton ry:n ja tärkeimpien työmarkkina- ja elinkeinojärjestöjen sekä ympäristöjärjestöjen edustus. Uutena tahona esitetään neuvottelukuntaan nimettäväksi sukupuolten tasa-arvoa edistävien järjestöjen edustaja ja saamelaiskäräjien edustaja, jotta turvataan saamelaiskäräjien osallistuminen saamelaisalueen kehitykseen, saamelaiskulttuurin ja siihen sisältyvien perinteisten elinkeinojen elinvoimaisuuteen vaikuttavaan aluekehittämiseen. Vielä neuvottelukuntaan nimitettäisiin jäseniä, jotka edustavat suuria kaupunkeja ja muita kuntia kulloinkin hallitusohjelman painotusten mukaisesti harkiten. Kaupunkipoliittikan yhteistyöryhmää, maaseutupoliittikan neuvostoa ja saaristoasiainneuvottelukuntaa edustaisivat asianomaiset ministeriöt.

Pykälän 2 momentissa esitetään nykyistä vastaavasti, että neuvottelukunnan jäsenten tulisi olla asemaltaan sellaisia henkilöitä, että he pystyvät kattavasti arvioimaan ja tuomaan esiin edustamansa organisaation tai tahon

näkökulmia ja toiminnan vaikutuksia aluekehittämiseen. Tarkoituksena olisi, että alueiden uudistumisen neuvottelukunnan puheenjohtajan tehtävää hoitaisi elinkeinoministeri ja jäsenistössä olisi ministeriöiden, maakuntien liittojen ja erityyppisten kuntien, valtion aluehallinnon ylempää virkamiesjohtoa sekä keskeisten yhteistyöorganisaatioiden johtoa tai henkilöitä, jotka tuntevat toimialaa laajasti.

Neuvottelukuntaan voitaisiin kutsua asiantuntijoita joko kulloinkin käsiteltävään aiheeseen liittyen tai myös pysyvästi. Kuultavina voisivat olla valtionhallinnon edustajien lisäksi esimerkiksi kaupunkipolitiikan yhteistyöryhmän, maaseutupolitiikan neuvoston ja saaristoasiainneuvottelukunnan edustajat sekä alan tutkijat ja laajasti erilaiset järjestöt. Kun neuvottelukunnassa käsitellään kumppanuussopimusta, kutsutaan kokoukseen myös Ahvenanmaan maakuntahallituksen edustus sekä kumppanuussopimuksen mukaisten ohjelmien hallintoviranomaiset ja muut tarvittavat tahot.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin nykyistä vastaavasti, että työ- ja elinkeinoministeriö voisi päättää muutoksista neuvottelukunnan jäsenistössä. Muutoksista neuvottelukunnan kokoonpanosta päättäisi valtioneuvosto. Asioiden valmistelua varten neuvottelukunta voisi asettaa jaostoja. Sellaisia ovat esimerkiksi EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmakausiin, aluekehittämistä koskevan lainsäädännön uudistamiseen tai aluekehittämispäätöksen valmisteluun liittyvät asiat.

8 §. Aluekehittämisen toteuttamiseen osallistuvat keskeiset ministeriöt. Pykälässä määriteltäisiin keskeiset ministeriöt, jotka osallistuvat aluekehittämisen valmisteluun ja toimeenpanoon.

Työ- ja elinkeinoministeriön lisäksi keskeisiä aluekehittämiseen osaltaan osallistuvia ministeriöitä olisivat liike- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, sisäministeriö, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, ulkoministeriö, valtionvarainministeriö ja ympäristöministeriö. Lisäksi puolustusministeriön kanssa tehdään yhteistyötä aina tarpeen mukaan esimerkiksi aluekehittämispäätöksen valmistelun yhteydessä ja hallinnonalan toimenpiteiden aluekehitysvaikutusten arvioimiseksi, mutta ministeriötä ei erikseen mainittaisi pykälässä. Määrittely on tarpeen, jotta tehdään näkyväksi ja varmistetaan säännöllinen vuorovaikutus ja yhteistyö niiden valtioneuvostoon kuuluvien ministeriöiden välillä, joiden hallinnonalan politiikan painotuksilla, valinnoilla ja toimenpiteillä on vaikutusta alueiden kehittämisessä. Mainitut ministeriöt olisivat alueiden uudistumisen neuvottelukunnan jäseniä sekä toimisivat tiiviissä yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa ainakin aluekehittämispäätöksen ja alueiden kehittämisen keskustelujen valmistelussa, toteuttamisessa ja seurannassa.

9 §. Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman seurantakomitean kokoonpano, sihteeristö ja toimikausi. Pykälässä annettaisiin tarkempia säännöksiä toimeenpanolain 16 §:ssä tarkoitetun seurantakomitean kokoonpanosta, sihteeristöstä ja toimikaudesta.

Pykälän 1 momentissa todettaisiin, että seurantakomitean kokoonpano perustuisi EU:n kumppanuusperiaatteeseen, josta säädetään yleisasetuksen 8 artiklassa. Yleisasetuksen mukaan kumppanuuteen osallistuvat ainakin seuraavat: kaupunki- ja muut viranomaiset, talouselämän eturyhmät ja työmarkkinaosapuolet, asianomaiset kansalaisyhteiskuntaa edustavat elimet, ympäristöalan kumppanit ja sosiaalisen osallisuuden, perusoikeuksien, vammaisten oikeuksien, sukupuolten tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämisestä vastaavat elimet. Seurantakomitean jäseniksi nimitetään edustajia ainakin ohjelman täytäntöönpanoon osallistuvista ministeriöistä, muista valtion viranomaisista, maakuntien liitoista ja niiden jäsenkunnista, keskeisistä työmarkkina- ja elinkeinojärjestöistä sekä kansalaisyhteiskuntaa edustavista järjestöistä. Toimeenpanolaissa säädetään, että seurantakomitean puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja ovat työ- ja elinkeinoministeriöstä.

Seurantakomitean päätöksentekoa koskeva sääntely pysyisi ennallaan. Seurantakomitean jäsenten äänioikeudesta säädetään yleisasetuksen 39 artiklassa. Yleisasetuksesta johtuisi myös suoraan vaatimus siitä, että seurantakomitealle tulee laatia työjärjestys. Seurantakomitean tehtävistä säädetään yleisasetuksen 40 artiklassa.

Pykälän 2 momentin mukaisesti seurantakomitea asetettaisiin aina ohjelmakausikohtaisesti. Näin ollen uuden ohjelmakauden toimeenpanon alkaessa toimisi jonkin aikaa kaksi seurantakomiteaa, sekä ohjelmakauden 2014–2020 seurantakomitea että ohjelmakauden 2021–2027 seurantakomitea.

Pykälän 3 momentin mukaan seurantakomitea nimeää itselleen sihteeristön ja määrää sen tehtävät. Sihteeristössä ovat edustettuina tasapuolisesti seurantakomitean jäsenistössä olevat ohjelman täytäntöönpanoon osallistuvat viranomaiset. Sihteeristön tehtävänä on hoitaa seurantakomitean asioiden valmistelu-, esittely- ja täytäntöönpanotehtäviä. Sihteeristön toimintaa tukemaan voidaan perustaa alueellisia tai rahastokohtaisia asiantuntijakokoonpanoja, jotka tukevat sihteeristön toimintaa esimerkiksi kokoamalla ja analysoimalla tarkemmin rahastokohtaisia ja alueellisia tarpeita ja tuloksellisuutta sekä koordinoimalla ohjelman toimenpiteitä.

10 §. Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman valtakunnallisen teeman johtoryhmä. Pykälässä säädettäisiin EU:n alue- ja rakennepolitiikan valtakunnallista teemaa varten asetetun johtoryhmän tehtävistä.

Pykälän 1 momentin mukaan johtoryhmän tehtävänä on huolehtia valtakunnallisen teeman strategisesta ohjauksesta sekä seurata, arvioida ja muutoin tukea teeman toteutumista. Johtoryhmä voisi myös tehdä toimivaltaiselle välittäville toimielimelle ehdotuksen rahoitettavista hankkeista. Ehdotus tukisi välittävän toimielimen tekemää hankevalintaa ja varmistaisi riittävän sisällöllisen osaamisen hankevalinnan pohjana. Menettelyn vapaaehtoisuus antaisi johtoryhmälle mahdollisuuden valita sille soveltuvin toimintatapa. Hankkeiden tarkoituksenmukaisuuden, ohjelmanmukaisuuden ja laillisuuden harkinnasta vastaa kuitenkin aina välittävä toimielin. Valtakunnallisen toiminnan välittävistä toimielimistä säädettäisiin elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 16 §:ssä.

Johtoryhmän tehtävänä on myös seurata, että EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman valtakunnallinen ja alueellinen toiminta täydentävät ja tukevat toisiaan valtakunnallisessa teemassa. Sen tehtävänä on siten varmistua riittävästä yhteydenpidosta alueellisten toimijoiden kanssa. Välittävän toimielimen tekemä raportointi maakunnan yhteistyöryhmälle valtakunnallisen teeman toteutumisesta on osa toimeenpanolaissa 23 §:ssä määriteltyä maakunnan yhteistyöryhmän tiedonsaantia.

Pykälän 2 momentin mukaan johtoryhmän kokoonpanosta päättää valtakunnallisen teeman vastuuministeriö. Johtoryhmässä tulee kuitenkin aina olla välittävä toimielimen edustaja. Muita edustajia voisivat olla vastuuministeriön ja välittävän toimielimen lisäksi esimerkiksi muut teeman sisällön kannalta keskeiset ministeriöt tai asiantuntijatahot.

Johtoryhmä voi tehdä välittäville toimielimelle esityksen valtakunnallisen teeman hankehaussa käytettävistä täydentävistä valintaperusteista ja tarvittaessa hakukohtaisista painopisteistä. Hallintoviranomainen vahvistaa seurantakomitean hyväksymät valintaperusteet. Valtakunnallisen teeman täydentävät valintaperusteet eivät saa olla ristiriidassa yleisasetuksen 73 artiklan ja hallintoviranomaisen vahvistamien yleisten ja erityistavoitekohtaisten erityisten valintaperusteiden kanssa.

11 §. Maakunnan yhteistyöryhmän toimikausi ja kokoonpano. Pykälässä säädettäisiin toimeenpanolain 19 §:ssä säädetyn maakunnan yhteistyöryhmän toimikaudesta ja kokoonpanosta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin maakunnan yhteistyöryhmän jäsenten nimittämisestä kunnanvaltuuston toimikaudeksi. Lisäksi Lapin maakunnassa saamelaiskäräjien edustaja nimitettäisiin saamelaiskäräjien toimikaudeksi. Säännös vastaa nykyisen lain 24 §:n 3 momenttia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin maakunnan yhteistyöryhmän puheenjohtajasta, jonka nimittää toimeenpanolain 19 §:n 2 momentin mukaan maakunnan liiton hallitus. Puheenjohtajan tulisi olla nykyisen lain 24 §:n 5 momenttia vastaavasta kuntalaista (410/2015) tarkoitettu luottamushenkilö. Nykyistä säännöstä täsmällisemmin viitattaisiin kuntalain 69 §:ään. Lisäksi säädettäisiin kolmesta varapuheenjohtajista, jotka maakunnan yhteistyöryhmä nimeäisi keskuudestaan. Nimeäminen muuttuisi nykyisestä käytännöstä, sillä nykyisen lain 24 §:n mukaan maakunnan liiton hallitus nimeää myös varapuheenjohtajat. Lisäksi 3 momentissa säädettäisiin, että maakunnan liittoon toistaiseksi voimassa olevassa palvelussuhteessa oleva henkilö voitaisiin valita yhteistyöryhmän jäseneksi. Säännös vastaa nykyisen lain 25 §:n 1 momentissa säädettyä.

Maakunnan yhteistyöryhmän kokoonpanosta säädettäisiin pykälän 3 momentissa nykyisen lain 24 §:ä vastaavasti. Tarkoitus ei ole muuttaa yhteistyöryhmän kokoonpanoa vaan sen tulee täyttää yleisasetuksen 8 artiklassa tarkoitettujen kumppanuuden vaatimukset. Yhteistyöryhmässä tulee olla edustettuina 3 momentin 1 kohdan mukaan alueen kunnat ja maakunnan liitto sekä Lapin maakunnassa saamelaiskäräjät. Varsinkin suurten kaupunkien merkitys ja resurssit ovat keskeisiä alueiden kehittämisessä. Momentin 2 kohdassa valtion viranomaisilla tarkoitettaisiin ELY-keskuksia, jotka toimivat kunkin maakunnan alueella ja muilla tahoilla ainakin EU:n alue- ja rakennepoliittikan rahastojen tehtäviä kyseisen maakunnan alueella hoitavia ELY-keskuksia. Momentin 3 kohdan muita keskeisiä tahoja voisivat olla esimerkiksi Metsäkeskus ja alueen korkeakoulut sekä paikalliset Leader-ryhmät. Edustettuina olevien tahojen määrittelyssä on tarpeen ottaa huomioon alueen erityispiirteet, eikä siksi ole perusteltua yksityiskohtaisemmin määrittellä yhteistyöryhmässä edustettuina olevia järjestöjä tai muita tahoja.

12 §. Maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristö. Pykälässä säädettäisiin maakunnan yhteistyöryhmän tehtäviä valmistelevalta sihteeristöstä nykyisen lain 26 §:n mukaisesti. Maakunnan yhteistyöryhmän valmistelu-, esittely- ja täytäntöönpanotehtäviä hoitaisi sihteeristö, joka koostuisi alueen liittojen ja ELY-keskusten sekä tukea alueella myöntävien viranomaisten edustajista. Sekä sihteeristön kokoonpanossa että sen toiminnassa tulee ottaa huomioon hallinnon yleislakien mukainen sääntely virkamiehen esteellisyydestä. Käytännössä tämä tarkoittaa, että tuen saajat, esimerkiksi järjestöt, eivät voi olla sihteeristön jäseniä. Myös yksittäistä hanketta käsiteltäessä on jäsenen tarvittaessa jäävättävä itsensä käsittelemästä asiaa sihteeristössä. Tukea myöntäviä viranomaisia ovat rahoitustehtäviä alueella hoitavan maakunnan liiton ohella ainakin ELY-keskukset, jotka toimivat kunkin maakunnan alueella sekä EU:n alue- ja rakennepoliittikan rahastojen tehtäviä kyseisen maakunnan alueella hoitavat ELY-keskukset.

Pykälän 2 momentin mukaan sihteeristön tehtävänä olisi seurata ja sovittaa yhteen valmisteluvaiheessa maakunnan alueella rahoitettaviksi ehdotettuja hankkeita, joita voidaan rahoittaa kansallisista varoista sekä EU:n alue- ja rakennepoliittikan rahastojen ohjelmien, EU:n maaseuturahaston ja EU:n meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston varoista, ja raportoida niistä yhteistyöryhmälle. Sihteeristö kävisi yhteisesti läpi eri viranomaisissa valmisteltavina olevia kansallisten alueiden kehittämisen varoista ja EU:n alue- ja rakennepoliittikan rahastoista sekä EU:n maaseuturahastosta ja EU:n meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastosta toteutettavien eri ohjelmien hakumenettelyjä ja sisältöjä sekä rahoitettavia hankkeita ja pyrkiisi sovittamaan niitä yhteen ja välttämään päällekkäisyyksiä. Sihteeristön raportointivelvoitteen tarkoituksena on varmistaa, että yhteistyöryhmä saa sihteeristön päätöksistä, myös kielteisistä rahoituspäätöksistä, säännöllisesti tietoa. Sihteeristön tulisi myös tiedottaa merkittävimmistä asioistaan jo niiden varhaisessa käsittelyvaiheessa niin, että maakunnan yhteistyöryhmä voisi tarvittaessa antaa sihteeristölle ohjausta asian käsittelyssä.

2 luku Ohjelmatyö ja yhteistyömenettelyt

13 §. Aluekehittämispäätöksen valmistelu, sisältö, toimeenpano ja seuranta. Pykälässä säädettäisiin tarkemmin toimeenpanolain 24 §:ssä säädetyn aluekehittämispäätöksen valmistelusta, sisällöstä, toimeenpanosta ja seurannasta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin päätöksen valmistelusta. Aluekehittämisen laaja-alaisuus ja monitasoisuus huomioiden on tärkeää, että työ- ja elinkeinoministeriö valmistelee päätöksen poikkihallinnollisesti muiden ministeriöiden kanssa sekä yhteistyössä etenkin maakuntien liittojen, ELY-keskusten ja muiden alueiden kehittämiseen osallistuvien sidosryhmien kanssa. Valmisteluvaiheessa voitaisiin käyttää erilaisia kuulemis-, osallistumis- ja lausuntonmenettelyjä. Aluekehittämispäätös valmisteltaisiin hallitusohjelman perusteella hallituskauden ensimmäisen vuoden loppuun mennessä. Menettely ja määräaika päätöksen valmistelemiseksi vastaisivat käytännössä nykyistä menettelyä.

Aluekehittämispäätöksen sisällöstä säädettäisiin pykälän 2 momentissa. Päätös perustuisi hallitusohjelmaan ja se kokoaisi ja syventäisi sen tavoitteita aluekehittämisen näkökulmasta. Kyse olisi strategisista linjauksista eikä päätös sisältäisi yksittäisiä toimenpiteitä. Päätöksessä kuvattaisiin ainakin alueiden kehittämisen laadullisia ja määrällisiä tavoitteita, kehittämiseen suunnattavia voimavaroja sekä määriteltäisiin tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat seurantatiedot. Päätökseen sisältyisi aluekehittämispäätöksen toteutumisen seurantatiedot siten kuin siitä säädetään toimeenpanolain 42 §:ssä.

Toimeenpanolain 28 §:n mukaisten yhteistyösopimusten tulee olla yhteensopivia aluekehittämispäätöksen tavoitteiden kanssa. Päätöksen sisältö olisi keskeisiltä osin samanlainen kuin aiemmin, mutta alueiden kehittämisen kannalta keskeiset ministeriöt eivät enää erikseen määrittäisi hallinnonalansa aluekehittämistavoitteita tai keskeisiä toimenpiteitä aluekehittämispäätöksen yhteydessä vaan nämä sisältyisivät 3 momentin mukaiseen toimeenpanosuunnitelmaan. Toimeenpanosuunnitelman laadinnasta vastaisi työ- ja elinkeinoministeriö yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa. Toimeenpanosuunnitelma täsmentäisi eri hallinnonalojen keskeiset toimenpiteet, niiden toteuttamisaikataulua, käytettävissä olevia resursseja sekä vastuutahot.

Pykälän 4 momentin mukaan aluekehittämispäätöksen ja sen toimeenpanosuunnitelman valmistelun, toimeenpanon ja seurannan ohjauksesta vastaisi alueiden uudistumisen neuvottelukunta. Tehtävästä säädetään toimeenpanolain 15 §:n 2 momentissa. Neuvottelukunnassa ovat edustettuina aluekehittämiseen osallistuvat tahot, minkä vuoksi on luontevaa, että sillä olisi aluekehittämispäätöksen valmistelua, toimeenpanoa ja seurantaohjaava rooli. Neuvottelukunta seuraa päätöksen toimeenpanoa säännöllisesti sekä laadullisten että määrällisten seurantatietojen perusteella. Neuvottelukunta voisi tarvittaessa tehdä esityksen aluekehittämispäätöksen tarkistamisesta tai päättää sen toimeenpanosuunnitelman päivittämisestä hallituskauden aikana. Päätöksen tarkistamista on tarpeen harkita esimerkiksi hallitusohjelman muuttumisen tai merkittävien toimintaympäristössä tapahtuneiden muutosten vuoksi. Toimeenpanosuunnitelman päivytystarvetta arvioidaan päätöksen seurannan yhteydessä.

14 §. Maakuntaohjelman sisällön rakenne, valmistelu ja aikataulu. Pykälässä säädettäisiin toimeenpanolain 25 §:ssä tarkoitetun maakuntaohjelman sisällön rakenteesta, valmistelusta ja aikataulusta. Eri maakuntien ohjelmien sisällön keskinäisen vertailukelpoisuuden vuoksi maakuntaohjelmien tulisi olla sisällön osalta yhte-neväisiä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin niistä sisällöistä, jotka maakuntaohjelmassa tulee vähintään riittävällä tavalla käsitellä aluekehittämisen tavoitteiden ja toimeenpanon määrittelemiseksi. Momentissa mainittu listaus ei olisi tyhjentävä. Työ- ja elinkeinoministeriö antaisi maakuntaohjelman laadintaa koskevan ohjeistuksen, joka voisi tarkentaa ohjelman sisältöä tai täsmentää esimerkiksi aluekehittämispäätöksen huomioimista ohjelman valmistelussa.

Momentin 1 kohdan mukaan maakuntaohjelmassa tulisi arvioida alueen eri osien kuten saaristo-, maaseutu- ja kaupunkialueiden sekä Lapin maakunnassa saamelaiden kotiseutualueen, kehittämisen tarpeita ja mahdollisuuksia ja yhteen sovittaa niitä alueen kehittämistavoitteisiin. Arvion tulisi perustua maakunnan liiton, ELY-keskuksen, kuntien ja muiden aluekehittämiseen osallistuvien tahojen ennakoituvuuteen koskien esimerkiksi alueen elinkeinorakennetta ja osaamistarpeita. Valmistelussa tulee huolehtia riittävän monipuolisesta määrällisen ja laadullisen tiedon hyödyntämisestä kehittämistavoitteiden ja -vaihtoehtojen pohdinnassa.

Momentin 2 kohdan mukaan ohjelmaan tulisi sisältyä arvio edellisen maakuntaohjelman sekä muiden kansallisten ja EU:n rahastoista rahoitettavien ohjelmien ja suunnitelmien vaikuttavuudesta. Tavoitteena on, että arviointitietoa hyödynnettäisiin ohjelman valmistelussa ja että erityistä huomiota kiinnitettäisiin ohjelman vaikuttavuuteen.

Momentin 3 kohta koski kehittämisen tavoitteiden ja niiden toteuttamiseksi laadittavien keskeisten suunnitelmien ja yhteistyösopimusten sekä kehittämistoimien yhteensovittamisen kuvausta ja toteuttamista yhteistyössä. Suunnitelmilla tarkoitettaisiin muun muassa toimeenpanolain 25 §:n 1 momentin mukaista maakuntaohjelmaan sisältyvää tai sen yhteydessä laadittavaa älykkään erikoistumisen strategiaa.

Momentin 4 kohdan mukaan ohjelman tulisi sisältää sen toteutumisen ja vaikuttavuuden seurantaan varten määritellyt laadulliset ja määrälliset mittarit. Maakuntaohjelmatyössä tulisi soveltuvin osin hyödyntää samoja mittareita, joita käytetään aluekehittämispäätöksen seurannassa.

Momentin 5 kohta koski suunnitelmaa ohjelman rahoituksesta sisältäen arvion valtion, Euroopan unionin, kuntien ja muiden julkisyhteisöjen rahoituksesta. Rahoitussuunnitelma olisi yleispiirteinen kuvaus maakuntaohjelmaa toteuttamiseen käytettävästä rahoituksesta. Suunnitelmassa olisi tarkoitus alustavasti arvioida alueen kehittämiseen käytettävää rahoitusta kokonaisuudessaan, mukaan lukien EU:n alue- ja rakennepoliittikan rahastojen sekä Euroopan maaseudun kehittämisen rahaston ja EU:n meri- ja kalatalousrahastojen rahoitus. Alueen oman rahoituksen määrittely osoittaisi alueen kuntien sitoutumista alueensa kehittämiseen. Suunnitelma olisi alustava arvio, jolla ei ole sitovaa merkitystä valtion tai kuntien rahoituksen budjetointiin tai alueelliseen kohdentamiseen. EU:n alue- ja rakennepoliittikan ohjelman toimeenpanon osalta rahoitusta tarkentaisi toimeenpanolain 29 §:n 3 momentissa tarkoitettu alueellinen rahoitussuunnitelma ja siihen sisältyvät rahoituksen painopisteet.

Momentin 6 kohdassa säädettäisiin ohjelman valmistelun ja siihen osallistuneiden tahojen kuvauksesta. Tällä halutaan varmistaa aluekehittämiseen osallistuvien intressi- ja sidosryhmien osallistuminen ohjelman valmisteluun ja sitoutuminen sen toimeenpanoon.

Pykälän 2 momentin mukaan maakuntaohjelma tulisi hyväksyä kunnanvaltuuston toimikauden alkamisvuotta seuraavan vuoden aikana. Aikataulusta säädettäisiin kielellisistä syistä nykyistä säännöstä väljemmin. Maakuntaohjelmaa tai sen tiettyä osaa olisi mahdollista tarkistaa ja tarkistaminen voisi koskea ohjelmaa kokonaan tai osittain. Tarkistaminen voisi olla tarpeen esimerkiksi valtioneuvoston hyväksymän aluekehittämispäätöksen perusteella. Älykkään erikoistumisen strategia voi olla osa maakuntaohjelmaa tai sen liite ja sen tarkistaminen voi tulla ajankohtaiseksi muuta maakuntaohjelmaa nopeammassa aikataulussa useista syistä.

15 §. Alueiden kehittämisen keskustelut. Pykälässä säädettäisiin alueiden kehittämisen keskusteluihin osallistuvista tahoista, keskustelujen johtopäätösten kirjaamisesta ja niiden seurannasta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin keskusteluihin osallistuvista tahoista. Valtioneuvoston edustajina keskusteluissa olisivat käsiteltävien aiheiden kannalta keskeiset ministeriöt ja valtion muut viranomaiset. Keskustelun asiasisällöistä riippuen keskusteluihin osallistuvia muita viranomaisia voisivat olla esimerkiksi Business Finland, Väylävirasto tai Liikenne- ja viestintävirasto Traficom. ELY-keskukset olisivat mukana alueella keskusteluja valmistelevalle maakunnan tilannekuvatyössä, ja osallistuisivat keskusteluun toisaalta valtion aluehallintoviranomaisena ja toisaalta toimialueensa aluekehittämistä toimeenpanevana viranomaisena. Keskustelujen asiasisällöistä riippuen voi olla perusteltua, että alueelta keskusteluun osallistuu esimerkiksi työ- ja elinkeinotoimiston (TE-toimisto), maakunnan keskuskaupungin, korkeakoulujen ja oppilaitosten, kehitysyritysten tai järjestöjen edustajia.

Pykälän 2 momentti koskisi keskustelun lopputulosta. Toimeenpanolain 27 §:ssä todetaan, että keskusteluissa pyritään valtion ja alueiden yhteisen näkemyksen muodostamiseen alueiden kehittämisen tavoitteista, toimeenpanosta ja toimintaedellytyksistä. Keskustelut käytäisiin pääsääntöisesti maakuntakohtaisesti, mutta ne olisi mahdollista järjestää myös useamman maakunnan yhteisenä tai teemakeskusteluina. Mikäli yhteistä näkemystä ei kaikilta osin pystyttäisi muodostamaan, keskustelusta laadittavaan asiakirjaan olisi mahdollista kirjata myös eriäviä näkemyksiä. Asiakirjassa kuvattaisiin johtopäätökset toimintaedellytyksistä sekä kehittämisen painopisteistä. Aluekehityksen tilannekuva olisi asiakirjan liitteenä. Tilannekuva sisältäisi sekä määrällistä, tilastoihin perustuvaa tietoa, että laadullista analyysiä alueen kehityksestä ja sen suunnasta. Tilannekuvassa tarkasteltaisiin keskeisiä alueen kehitykseen vaikuttavia osa-alueita kuten esimerkiksi väestökehitystä, alue- ja kuntataloutta, työllisyyttä, yritys- ja innovaatiotoimintaa sekä osaamista, luonnon- ja elinympäristöä, liikkuamista, terveyttä ja hyvinvointia. Osana maakuntakohtaista tilannekuvaa olisi tiivis kuvaus ainakin maakuntaohjelman sekä älykkään erikoistumisen strategian painopisteistä sekä kansallisen ja alueellisen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan yhteensovittamisesta, josta voitaisiin käydä vuoropuhelua alueen ja valtioneuvoston kesken asialistan valmistelun yhteydessä. Toimintaedellytysten osalta keskustelussa voisivat olla esillä alueen kehittämisen mahdolliset pullonkaulat tai tarpeet toimintatapojen kehittämiseksi. Näihin liittyvät johtopäätökset kirjattaisiin kehittämisen painopisteiden ohella keskustelujen lopputuloksena syntyvään asiakirjaan. Asiakirjassa sovittaisiin mahdollisista toimenpiteistä, niiden aikataulusta, vastuutahoista ja seurannasta, mikäli seuranta on tarpeen tehdä myös muutoin kuin seuraavien alueiden kehittämisen keskustelujen yhteydessä. Keskustelussa käsiteltävistä asioista voitaisiin tehdä toimeenpanolain 28 §:n mukaisia yhteistyösopimuksia, joilla edistettäisiin sekä maakunnan omaehtoista kehittämistä että aluekehittämispäätöksen toimeenpanoa.

Pykälän 3 momentin mukaan alueiden kehittämisen keskustelujen valmistelun, toimeenpanon ja seurannan ohjauksesta vastaisi alueiden uudistumisen neuvottelukunta. Keskustelujen valmistelusta sekä siihen liittyvästä vuorovaikutuksesta sekä muiden ministeriöiden, että maakuntien liittojen kanssa vastaisi työ- ja elinkeinoministeriö.

16 §. Kestävän kaupunkikehittämisen suunnitelma ja johtoryhmä. Pykälässä säädettäisiin kestävän kaupunkikehittämisen suunnitelmasta ja johtoryhmästä.

Pykälän 1 kohdan mukaan ohjelmakaudella 2021–2027 Euroopan aluekehitysrahastosta ja koheesiorahastosta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/1058, jäljempänä *EAKR-asetuksen*, 11 artiklassa tarkoitettu suunnitelma ja yleisasetuksen 28 artiklan a kohdan mukainen alueellinen strategia muodostuisivat valtion ja pääkaupunkiseudun ja yliopisto- ja yliopistokeskuskaupunkien välillä solmittavista ekosysteemisopimuksista kansainvälisesti vetovoimaisten innovaatioympäristöjen ja kokeiluympäristöjen kehittämiseksi. Sopimus voidaan tehdä kaupungin tai kaupunkiseudun kanssa. Suunnitelman sisältövaatimuksista säädetään yleisasetuksen 29 artiklassa. Suunnitelmaehdotuksen eli ekosysteemisopimusehdotusten laatiminen olisi yleisasetuksen 29 artiklan 2 kohdan mukaan kaupunkien vastuulla ja sen olisi oltava kaupungin oman strategian mukainen.

Pykälän 2 momentin mukaan johtoryhmän jäsenet ovat kaupunkien edustajia. Jäsenistä päättää yhteistyösopimuksen sopimuspuolena oleva kaupunki tai kaupungit. Johtoryhmä voi kutsua lisäksi asiantuntijoiksi ainakin välittävän toimielimen ja muita suunnitelman toteuttamisessa keskeisiä alueellisia organisaatioita. Esityksen hankevalinnasta tekevät kuitenkin johtoryhmän kaupunkia tai kaupungeja edustavat varsinaiset jäsenet. Yhteistyösopimukset solmineiden kaupunkien, työ- ja elinkeinoministeriön ja muiden sopimuksissa mukana olevien kansallisten toimijoiden välille voidaan perustaa kansallinen ohjausryhmä, jonka tehtävänä olisi koordinaida, seurata ja kehittää sopimusten toteuttamisen kokonaisuutta.

Yleisasetuksen 29 artiklan mukaisesti kaupunkien vastuulla on hankkeiden valinta, mikä tarkoittaa hankkeiden tarkoituksenmukaisuusharkintaa. Johtoryhmän keskeisenä tehtävänä olisi vastata hankkeiden tarkoituksenmukaisuusharkinnasta eli seurantakomitean määrittelemien valintaperusteiden perusteella priorisoida ja tehdä esitys rahoitettavista Euroopan aluekehitysrahaston hankkeista. Varsinaiset hankepäätökset sekä laillisuus- ja ohjelmanmukaisuusharkinnan tekisi tehtävään nimetty välittävä toimielin. Menettely on yleisasetuksen 29 artiklan 3 kohdan mukainen. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että johtoryhmä tekisi esityksen hankkeiden valinnasta. Rahoituslain 10 §:n 3 momentin mukaan välittävä toimielimenä toimivan maakunnan liiton olisi myönnettävä kestävä kaupunkikehittämisen toteuttamiseksi tarkoitettu Euroopan aluekehitysrahaston varoista myönnettävä tuki toimeenpanolain asettaman johtoryhmän esityksen mukaisena, jos tuen myöntäminen on lain, EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman sekä toimeenpanolain 30 §:n 1 momentissa tarkoitetun suunnitelman mukaista. Kansallisten alueiden kehittämisen varojen, Euroopan sosiaalirahaston ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston hankkeiden osalta johtoryhmä tekisi hankevalinnasta oman esityksensä, mutta käsittely olisi vain hankevalintaa valmisteleva ja välittävä toimielin vastaisi sekä hankkeiden laillisuus-, ohjelmanmukaisuus- että tarkoituksenmukaisuusharkinnasta.

3 luku Interreg-ohjelma ja Interreg-ulkorajaohjelma

17 §. Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman valvojaa koskevat vaatimukset. Pykälässä säädettäisiin Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien valvojille asetettavista vaatimuksista. Toimeenpanolain 37 §:n mukaan valvojina toimivat maakuntien liitot niissä Interreg-ohjelmissa ja Interreg-ulkorajaohjelmissa, joissa hallintoviranomainen ei tee hallinnollisia tarkastuksia. Käytännössä kaikissa Interreg-ohjelmissa, joihin Suomi osallistuu, hallinnolliset tarkastukset tehtäisiin maakuntien liitoissa. Sen sijaan niissä Interreg-ulkorajaohjelmissa, joihin Suomi osallistuu ja joissa hallintoviranomainen sijaitsee Suomessa (Kaakkois-Suomi–Venäjä -ohjelma, Karelia-ohjelma, Kolarctic-ohjelma), hallintoviranomainen vastaisi hallinnollisista tarkastuksista kuten nykyisinkin.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan valvojan olisi täytettävä Euroopan aluekehitysrahastosta ja ulkoisista rahoitusvälineistä tuettavaa Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitetta (Interreg) koskevista erityissäännöksistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/1059, jäljempänä *Interreg-asetuksen*, 46 artiklan mukaiset vaatimukset sille siirrettyjen tehtävien osalta. Interreg-asetuksen 46 artiklan mukaan kansallisesti nimetyt valvojan on oltava toiminnallisesti riippumaton tarkastusviranomaisesta ja tarkastajaryhmän jäsenistä. Momentin 2 kohdan mukaan valvojan olisi täytettävä Interreg-ohjelmassa tai Interreg-ulkorajaohjelmassa valvojalle erikseen asetetut vaatimukset. Käytännössä Interreg-ohjelmassa tai Interreg-ulkorajaohjelmassa kansallisesti nimetyille valvojalle voidaan asettaa erillisiä vaatimuksia ohjelma-asiakirjassa tai ohjelmamanuaalissa. Vaatimuksista voidaan myös sopia jäsenvaltion ja hallintoviranomaisen välisellä erillisellä asiakirjalla, kuten on tehty ohjelmakaudella 2014–2020 työ- ja elinkeinoministeriön sekä Interreg Baltic Sea Region- ja Interreg Europe -ohjelmien hallintoviranomaisten kesken. Tällaisia ohjelmakohtaisia vaatimuksia voivat olla esimerkiksi kielitaitovaatimukset. Henkilöstöllä tulisi käytännössä olla riittävä kussakin Interreg-ohjelmassa tai Interreg-ulkorajaohjelmassa tarvittava kielitaito pystyäkseen suorittamaan hallinnolliset tarkastukset kunkin ohjelman ohjeiden mukaisesti sekä pystyäkseen kommunikoidaan hallintoviranomaisen, sihteeristön sekä muiden osallistuvien maiden viranomaisten kanssa. Käytännössä kielitaitovaatimus on yleensä englannin kieli.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan valvojan olisi noudatettava EU:n ja kansallista lainsäädäntöä. Lakeja ja asetuksia on noudatettava, vaikka se vaikeuttaisi valvojan muulle toiminnalleen asettamien tavoitteiden saavuttamista. Valvojan olisi tunnettava erityisesti kansalliseen aluekehittämiseen, valtionavustuksiin ja tilintarkastustoimintaan liittyvä lainsäädäntö sekä EU:n alue- ja rakennepolitiikkaan liittyvä lainsäädäntö. Lisäksi valvojan olisi tunnettava kunkin Interreg-ohjelman tai Interreg-ulkorajaohjelman mahdollisesti asettamat omat säännöt tukikelpoisuuteen liittyen. Interreg-asetuksen 37 artiklan mukaan seurantakomitea voi yhteisellä päätöksellä vahvistaa kutakin Interreg-ohjelmaa tai Interreg-ulkorajaohjelmaa koskevia täydentäviä sääntöjä menojen tukikelpoisuudesta.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan valvojan olisi ylläpidettävä sekä noudatettava hallinnointiprosessinsa kuvausta. Hallinnointiprosessin kuvauksen laatiminen mainittaisiin valvojan tehtävänä 18 §:ssä. Hallinnointiprosessin kuvauksen päivittämisen olisi oltava jatkuva osa valvojan toimintaa. Valvojan olisi myös huolehdittava kuvauksen versiohallinnan asianmukaisesta dokumentoinnista. Hallinnointiprosessin kuvauksen avulla työ- ja elinkeinoministeriö voisi varmistaa, että Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman valvojana toimimisen vaatimukset täyttyvät. Työ- ja elinkeinoministeriö voi arvioida hallinnointiprosessin toimivuutta, maakunnan liiton tai hallintoviranomaisen toimintaedellytyksiä ja valvojan tehtävien asianmukaista hoitamista toimeenpanolain 37 §:n perusteella.

Pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan valvojan olisi noudatettava työ- ja elinkeinoministeriön ohjeita. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa Interreg-asetuksen 46 artiklan mukaisesta valvojen nimeämisestä ja siten myös valvontajärjestelmän toimivuudesta Suomessa. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa siis osaltaan myös siitä, että valvojina toimivilla maakuntien liitoilla on riittävät määrälliset ja laadulliset resurssit tehdä hallinnollisia tarkastuksia. Rahoituslain 70 §:n mukaan työ- ja elinkeinoministeriöllä on oikeus tarkastaa valvojina toimivia maakuntien liittoja. Työ- ja elinkeinoministeriön toimivalta tarkastaa valvojina toimivia maakuntien liittoja perustuu toimeenpanolain 31 §:ssä säädettyihin työ- ja elinkeinoministeriön tehtäviin. Työ- ja elinkeinoministeriön suhteesta valvojana toimivaan maakunnan liittoon säädetään mainitun lain 37 §:ssä, jossa säädetään esimerkiksi ministeriön oikeudesta puuttua vakaviin laiminlyönteihin. Varmistaakseen vastuunsa moitteettoman varainhoidon periaatteen toteutumisesta työ- ja elinkeinoministeriöllä olisi mainitun pykälä mukaan velvollisuus siirtää valvojan tehtävät toiselle, jos valvojana toimiva maakunnan liitto ei olisi kyennyt suorittamaan tehtävistään tai täyttämään sille asetettuja edellytyksiä.

Pykälän 1 momentin 6 kohdan mukaan valvojan olisi noudatettava hallintoviranomaisen antamia ohjeita ja osallistuttava hallintoviranomaisen valvojille kohdistamiin koulutuksiin. Hallintoviranomaisen ohjeita voivat olla esimerkiksi erilaiset hallinnollisten tarkastusten tarkastuslistat ("check list"). Valvojan olisi osallistuttava koulutuksiin ylläpitääkseen osaamistaan.

Pykälän 2 momentin mukaan valvojan olisi eriytettävä kansallisen vastinrahoituksen myöntäminen ja jatko-toimenpiteet moitteettoman varainhoidon periaatteiden edellyttämällä tavalla valvojan tehtävistä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin itse toteutettuihin hankkeisiin liittyvästä eriyttämisvaatimuksesta. Itse toteutettavaa hanketta olisi käsiteltävä vastaavasti kuin muun tuen saajan hanketta. Itse toteutettavan hankkeen toteutukseen liittyvät tuen saajan tehtävät olisi eriytettävä viranomaisen sisällä myös sillä olevista valvojan tehtävistä. Valvojan tulee olla täysin riippumaton hallinnollisen tarkastuksen kohteena olevasta organisaatiosta tai yksiköstä.

18 §. Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman valvojan tehtävät. Pykälässä säädettäisiin Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman valvojan tehtävistä. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan valvojan tehtävänä olisi tehdä yleisasetuksen 74 artiklan mukaiset hallinnolliset tarkastukset ja paikan päällä tehtävät varmennukset suomalaisten tuen saajien osalta sekä laatia valvontaraportti Interreg-ohjelman tai Interreg-ulkorajaohjelman edellyttämällä tavalla. Hallinnollisten tarkastusten on yleisasetuksen 74 artiklan mukaan perustuttava riskeihin, ja niiden on oltava oikeassa suhteessa ennakolta todettuihin riskeihin, ja niiden on oltava kirjallisessa muodossa. Yleisasetuksen mukaan hallinnolliset tarkastukset suoritetaan sen tarkistamiseksi, että yhteisrahoitetut tuotteet ja palvelut on toimitettu ja että hanke on sovellettavan lainsäädännön, ohjelman ja hankkeelle asetettujen tukiedellytysten mukainen. Hallinnollinen tarkastus on yläkäsite, joka voi sisältää myös otantaan perustuvan paikan päällä tuen saajan luona tehtävän varmennuksen. Käsitteissä on häilyvyyttä, sillä yleisasetuksen 74 artiklassa käytetään käsitettä hallinnon tarkastukset. Suomeksi taas käytetään yleisesti käsitettä menojen varmentaminen. Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien osalta on päädytty kansallisessa lainsäädännössä käyttämään käsitettä hallinnolliset tarkastukset, sillä tämä käsite esiintyi Interreg-asetuksen alkuperäisessä komission esityksessä.

Kussakin Interreg-ohjelmassa tai Interreg-ulkorajaohjelmassa hallintoviranomainen määrittelee tarkemmin, miten hallinnollinen tarkastus tehdään. Hallinnollisesta tarkastuksesta voidaan säädellä Interreg-ohjelman tai Interreg-ulkorajaohjelman ohjelma-asiakirjassa tai ohjelmamanuaalissa. Hallintoviranomainen voi ohjata hallinnollisia tarkastuksia myös omilla ohjeillaan, joten menettely poikkeaa jonkin verran ohjelmittain. Kussakin ohjelmassa määritellään hallinnollisten tarkastusten osalta ainakin käytettävä valvontaraportti, jonka valvoja laatii joko ohjelman käyttämässä sähköisessä järjestelmässä tai kirjallisesti hallintoviranomaisen vahvistamalla lomakkeella. Kussakin ohjelmassa määritellään myös erikseen esimerkiksi raportointitiheys. Interreg-ohjelman tai Interreg-ulkorajaohjelman hallintoviranomainen voi antaa myös määräyksen esimerkiksi valvontaraportin sähköisestä allekirjoittamisesta tai muista vastaavista seikoista.

Ohjelmakauden 2021–2027 osalta käsitettä ensimmäisen tason valvonta (first level control, FLC) ei enää käytetä EU:n lainsäädännössä. Valvojan tehtävä hallinnollisten tarkastusten tekijänä on luonteeltaan erilainen ensimmäisen tason tarkastukseen verrattuna yksinkertaistettujen kustannusmallien käyttöönoton myötä. Kustannusmallien käyttöönotto helpottaa kirjanpidon kustannusten tarkastusta, koska merkittävä osa kustannuksista korvataan prosenttimääräisesti, kiinteähintaisina tai kertakorvauksena, jolloin kustannuksia ei tarkisteta kirjanpidosta eikä jäljitysketjua kirjanpidon kustannuksiin tarvitse todentaa. Tarkastuksen kohde siirtyy käytetyn kustannusmallin laskentamenetelmän, käytettyjen mallien tuottamien tulosten oikeellisuuteen ja tuloksellisuuden seurantaan. Tarkemmasta työnjaosta sovitaan ohjelmakohtaisesti hallintoviranomaisen ja valvojan välillä. Myös työ- ja elinkeinoministeriö osallistuu työnjaosta sopimiseen jäsenvaltion roolissa kunkin ohjelman seurantakomiteassa. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa Interreg-asetuksen 46 artiklan mukaisesta valvojen nimeämisestä ja siten myös valvontajärjestelmän toimivuudesta Suomessa.

Momentin 2 kohdan mukaan valvojana toimivan maakunnan liiton olisi laadittava hallinnointiprosessin kuvaus. Hallinnointiprosessin kuvauksesta tulisi käydä ilmi ainakin tehtävien resursointi ja organisointi sekä se, miten tehtävät on eriytetty 17 §:n 2 momentin mukaisesti. Hallinnointiprosessin kuvaus olisi lisäksi valvojana toimivan maakunnan liiton sisäisen ohjauksen ja valvonnan työkalu. Tarvittaessa hallinnointiprosessin kuvaukseen voitaisiin sisällyttää sekä valvojana toimimisen, että kansallisen vastinrahoituksen hallinnointiprosessin kuvausta, jos maakunnan liitolle olisi asetuksessa säädetty molemmat tehtävät Interreg-ohjelmien osalta.

Interreg-ohjelmassa tai Interreg-ulkorajaohjelmassa voidaan antaa valvojalle myös muita tehtäviä. Pykälän 2 momentin mukaan nämä tehtävät rajoittuisivat Suomessa kuitenkin vain välttämättömiin tai hallinnollisen tarkastuksen suorittamiseen välittömästi liittyviin tehtäviin. Tällaisia tehtäviä voisivat tyypillisesti olla Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien edellyttämän tuen saajien välisen kumppanuussopimuksen tai sen muutoksen tarkastaminen.

19 §. Hallinnollisen tarkastuksen määräaika. Pykälässä säädettäisiin hallinnollisten tarkastusten tekemisen määräajasta. Interreg-asetuksen 46 artiklan 7 kohdan mukaan jäsenvaltion on varmistettava, että tuen saajan menot voidaan tarkastaa kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun asianomainen tuen saaja on toimittanut asiakirjat tarkastettavaksi. Jos Interreg-ohjelmassa tai Interreg-ulkorajaohjelmassa on asetettu kolmea kuukautta lyhyempi määräaika hallinnollisen tarkastuksen suorittamiselle olisi tätä noudatettava myös suomalaisten tuen saajien osalta.

20 §. Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien valvoja. Pykälässä nimettäisiin kaksi Suomessa toimivaa hallinnollisista tarkastuksista vastaavaa, valvojina toimivaa maakunnan liittoa. Nämä maakuntien liitot olisivat Uudenmaan liitto ja Lapin liitto. Työ- ja elinkeinoministeriön olisi varmistettava, että 18 §:n mukaiset valvojana toimimisen vaatimukset täyttyisivät molempien maakuntien liittojen osalta koko ohjelmakauden ajan. Toimeenpanolain 37 §:n mukaan työ- ja elinkeinoministeriö voi siirtää valvojan tehtävän toiselle maakunnan liitolle, jos valvojana toimiva maakunnan liitto ei tee asianmukaisesti yleisasetuksen 74 artiklassa tarkoitettuja hallinnollisia tarkastuksia tai ei hoida tässä asetuksessa tarkoitettuja tehtäviä taikka sillä ei enää ole toimeenpanolaissa tai tässä asetuksessa säädettyjä edellytyksiä toimia. Toimeenpanolain 37 §:n 2 momentin mukaisesti maakuntien liittojen tehtävien kokoaminen hallinnollisten tarkastusten osalta perustuu maakuntien liittojen väliseen sopimukseen.

Pykälän 1 momentin mukaan Interreg-ohjelmien valvojina Suomessa toimisivat Uudenmaan liitto ja Lapin liitto niissä ohjelmissa, joissa hallinnollisia tarkastuksia ei suoriteta hallintoviranomainen. Pykälän 2 momentin mukaan Uudenmaan liitto toimisi valvojana Interreg Central Baltic-, Interreg Baltic Sea Region-, Urbact- ja Interact-ohjelmissa. Uudenmaan liitto hoitaisi siten valvojan tehtäviä kahdessa Itämeren alueen yhteistyöohjelmassa eli Interreg Central Baltic- ja Interreg Baltic Sea Region -ohjelmissa. Ohjelmat on luontevaa sijoittaa samaan maakunnan liittoon, koska ohjelmien maantiede ja sitä kautta niiden tuen saajat sekä temaattiset valinnat ovat osin samankaltaisia.

Pykälän 3 momentin mukaan Lapin liitto toimisi vastaavasti valvojana Interreg Aurora-, Interreg Northern Periphery and Arctic- sekä Interreg Europe -ohjelmissa. Suomen pohjoisempiin osiin maantieteellisesti sijoittuvat Interreg Aurora- ja Interreg Northern Periphery and Arctic -ohjelmat on luontevaa sijoittaa samaan maakunnan liittoon.

Interreg-asetuksen 22 artiklan mukaan Interreg-ohjelmiin ja Interreg-ulkorajaohjelmiin osallistuvat maat vahvistavat seurantakomiteassa tai soveltuvin osin muussa komiteassa hankkeiden valintaperusteet ja -menettelyt. Interreg-ohjelmiin ja Interreg-ulkorajaohjelmiin voi lähtökohtaisesti osallistua tuen saajia myös ohjelma-alueen ulkopuolelta, ellei seurantakomitea toisin päättää. Ohjelmakaudella 2014–2020 on ollut muutamia yksittäistapauksia, joissa suomalainen tuen saaja on osallistunut sellaiseen Interreg-ohjelmaan, johon Suomi ei jäsenenä osallistu. Myös tällaisten tuen saajien osalta Suomessa olisi oltava riittävät järjestelyt hallinnollisten tarkastusten suorittamiseksi ohjelmakaudella 2021–2027. Pykälän 4 momentin mukaan tällaisten Interreg-ohjelmien valvojana toimisi Uudenmaan liitto.

Pykälän 5 momentin mukaan Interreg-ulkorajaohjelmien valvojana toimisi Lapin liitto niissä ohjelmissa, joissa hallinnollisia tarkastuksia ei suoriteta hallintoviranomainen. Niissä Interreg-ulkorajaohjelmissa, joihin Suomi osallistuu (Kaakkois-Suomi–Venäjä -ohjelma, Karelia-ohjelma, Kolarctic-ohjelma), hallintoviranomainen vastaa hallinnollisten tarkastusten tekemisestä. Pykälän 5 momentin mukaisesti Lapin liitto toimisi valvojana niissä tapauksissa, joissa suomalainen tuen saaja osallistuisi sellaiseen Interreg-ulkorajaohjelmaan, johon Suomi ei jäsenenä osallistu. Ohjelmakaudella 2014–2020 tällaisia tapauksia ei ole ollut.

21 §. Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman kansallisen vastinrahoituksen hallinnoinnin vaatimukset. Pykälässä säädettäisiin Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen hallinnoinnin vaatimuksista. Toimeenpanolain 39 §:n mukaan maakuntien liitot hoitavat Interreg-ohjelmien ja hallintoviranomaiset Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen hallintointiin, myöntämiseen, maksamiseen, seurantaan, valvontaan ja jatkotoimenpiteisiin liittyvät tehtävät eli hallinnointitehtävät. Hallintoviranomaisilla tarkoitetaan Suomessa toimivia Interreg-ulkorajaohjelmien hallintoviranomaisia. Näitä ovat Kaakkois-Suomi–Venäjä -ohjelman, Karelia-ohjelman ja Kolarctic-ohjelman hallintoviranomaiset.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan maakunnan liiton olisi Interreg-ohjelman ja hallintoviranomaisen olisi Interreg-ulkorajaohjelman kansallista vastinrahoitusta hallinnoidessaan noudatettava EU:n ja kansallista lainsäädäntöä sekä varojen osoittamispäätöksessä asetettuja varojen käytön ehtoja. Lakeja ja asetuksia on noudatettava, vaikka se vaikeuttaisi maakunnan liiton tai hallintoviranomaisen muulle toiminnalleen asettamien tavoitteiden saavuttamista. Työ- ja elinkeinoministeriön oikeudesta antaa sitovia ehtoja säädetään toimeenpanolain 40 §:ssä. Interreg-ohjelman kansallista vastinrahoitusta hallinnoivan maakunnan liiton tai Interreg-ulkorajaohjelman kansallista vastinrahoitusta hallinnoivan hallintoviranomaisen olisi tunnettava erityisesti kansalliseen aluekehittämiseen, valtionavustuksiin ja tilintarkastustoimintaan liittyvä lainsäädäntö sekä EU:n alue- ja rakennepoliittikkaan liittyvä lainsäädäntö. Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen hyväksyttävistä kustannuksista säädetään rahoituslain 60 §:ssä.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan maakunnan liiton olisi Interreg-ohjelman ja hallintoviranomaisen olisi Interreg-ulkorajaohjelman kansallista vastinrahoitusta hallinnoidessaan ylläpidettävä sekä noudatettava hallin-

nointiprosessinsa kuvausta. Hallinnointiprosessin kuvauksen laatiminen mainittaisiin maakunnan liiton ja hallintoviranomaisen tehtävänä 22 §:ssä. Hallinnointiprosessin kuvauksen ja petosriskiarvioinnin päivittämisen olisi oltava jatkuva osa maakunnan liiton ja Interreg-ulkorajaohjelman hallintoviranomaisen toimintaa kansallisen vastinrahoituksen osalta. Maakunnan liiton olisi Interreg-ohjelman ja hallintoviranomaisen olisi Interreg-ulkorajaohjelman kansallista vastinrahoitusta hallinnoidessaan myös huolehdittava kuvauksen versiohallinnan asianmukaisesta dokumentoinnista. Hallinnointiprosessin kuvauksen avulla työ- ja elinkeinoministeriö voisi varmistaa, että Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman kansallisen vastinrahoituksen hallinnoinnin vaatimukset täyttyvät. Työ- ja elinkeinoministeriö voi arvioida hallinnointiprosessin toimivuutta, maakunnan liiton tai hallintoviranomaisen toimintaedellytyksiä ja kansallisen vastinrahoituksen tehtävien asianmukaista hoitamista toimeenpanolain 40 §:n perusteella.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan maakunnan liiton olisi Interreg-ohjelman ja hallintoviranomaisen olisi Interreg-ulkorajaohjelman kansallista vastinrahoitusta hallinnoidessaan eriytettävä tuen myöntäminen, maksaminen ja paikan päällä tehtävät varmennukset sekä jatkotoimenpiteet moitteettoman varainhoidon periaatteiden edellyttämällä tavalla. Interreg-ohjelman tai Interreg-ulkorajaohjelman hanke muodostaa kokonaisuuden, jonka rahoitus muodostuu hankkeen EU-rahoituksesta, kansallisesta vastinrahoituksesta ja mahdollisesta muusta rahoituksesta. Tämän vuoksi moitteettoman varainhoidon periaatteen voidaan katsoa ulottuvan myös Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansalliseen vastinrahoitukseen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin itse toteutettuihin hankkeisiin liittyvästä eriyttämisvaatimuksesta. Rahoituslain 9 §:n mukaan maakunnan liitolla on mahdollisuus myöntää Interreg-ohjelman tai Interreg-ulkorajaohjelman kansallista vastinrahoitusta myös itse toteuttamiinsa hankkeisiin. Itse toteutettavaa hanketta olisi käsiteltävä vastaavasti kuin muun tuen saajan hanketta. Itse toteutettavan hankkeen toteutukseen liittyvät tuen saajan tehtävät olisi eriytettävä viranomaisen sisällä kansallisen vastinrahoituksen hallinnointitehtävistä, joihin kuuluvat rahoitus-, maksatus- ja jatkotoimenpidetehtävät.

22 §. *Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman kansallisen vastinrahoituksen hallinnointiin liittyvät tehtävät.* Pykälässä säädettäisiin Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman kansallisen vastinrahoituksen hallinnointiin liittyvistä tehtävistä. Toimeenpanolain 39 §:n mukaan maakuntien liitot hoitavat Interreg-ohjelmien ja hallintoviranomaiset Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen hallinnointiin, myöntämiseen, maksamiseen, seurantaan, valvontaan ja jatkotoimenpiteisiin liittyvät tehtävät eli hallinnointitehtävät. Hallintoviranomaisilla tarkoitetaan Suomessa toimivia Interreg-ulkorajaohjelmien hallintoviranomaisia. Näitä ovat Kaakkois-Suomi–Venäjä-ohjelman, Karelia-ohjelman ja Kolarctic-ohjelman hallintoviranomaiset.

Pykälän 1 kohdassa säädettäisiin yleisellä tasolla maakunnan liiton Interreg-ohjelman ja hallintoviranomaisen Interreg-ulkorajaohjelman kansallisen vastinrahoituksen käytännön toimeenpanoon liittyvistä tehtävistä kuten hakumenettelyyn, tuen myöntämiseen ja maksamiseen liittyvistä tehtävistä sekä jatkotoimenpiteiden tekemisestä. Hakumenettelyllä tarkoitettaisiin sekä tuen hakemista että maksamisen hakemista koskevia menettelyjä. Näissä tehtävissä noudatettavasta menettelystä säädetään rahoituslaissa ja eräiltä osin tarkentavasti rahoituslain nojalla myöhemmin annettavassa rahoitusasetuksessa. Lisäksi tehtäviä tehtäessä tulisi noudattaa hallinnon yleislainsäädäntöä. Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen hallinnointiin on tarkoituksenmukaista ohjelmakaudelle 2021–2027 luoda Suomessa yhtenäiset käytännöt esimerkiksi yhtenäisen tukipäätöspohjan ja kansallisen vastinrahoituksen myöntämisen edellytysten varmistamiseen tarkoitettun tarkastuslistan (”check list”) avulla. Yhtenäisten menettelyjen valmistelusta vastaisi työ- ja elinkeinoministeriö yhteistyössä kansallista vastinrahoitusta hallinnoivien maakuntien liittojen ja Interreg-ulkorajaohjelmien hallintoviranomaisten kanssa. Hankkeiden tavoitteita ja tuloksellisuutta seuraa kunkin ohjelman hallintoviranomainen.

Pykälän 2 kohdan mukaan maakunnan liiton tehtäviä Interreg-ohjelman ja hallintoviranomaisen tehtäviä Interreg-ulkorajaohjelman kansallisen vastinrahoituksen hallinnoinnissa olisivat tiedotus ja viestintä hakijoille ja tuen saajille ohjelma-alueella. Tiedotuksen ja viestinnän osalta keskeistä olisi kansallisesta vastinrahoituk-

sesta viestiminen hakijoille monipuolisesti eri viestintäkanavia hyödyntäen. Interreg-ohjelmien osalta hakuilmoituksen julkaisuveloitteesta tullaan säätämään myöhemmin annettavan rahoitusasetuksen 35 §:ssä. Tiedotus ja viestintä voisivat tapahtua esimerkiksi viranomaisten verkkosivujen tai muiden sähköisten välineiden avulla. Tiedotuksessa ja viestinnässä olisi tarkoituksenmukaista tehdä yhteistyötä kunkin ohjelman hallintoviranomaisen kanssa. Pykälän 2 kohdan mukaisella tiedotuksella ja viestinnällä viitataan nimenomaisesti vain kansallisesta vastinrahoituksesta tiedottamiseen ja viestimiseen. Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien rahoitusmahdollisuuksista ja tuloksista viestiminen yleisesti kuuluvat kunkin ohjelman hallintoviranomaisen vastuulle.

Pykälän 3 kohdan mukaan maakunnan liiton tehtäviä Interreg-ohjelman ja hallintoviranomaisen tehtäviä Interreg-ulkorajaohjelman kansallisen vastinrahoituksen hallinnoinnissa olisivat lisäksi hallinnointiprosessin kuvauksen ja petosriskiarvioinnin laadinta. Petosriskiarvioinnin tavoitteena on tunnistaa keskeisimmät petosriskit ja laatia niiden hallintaan toimintasuunnitelma. Hallinnointiprosessin kuvauksesta tulisi käydä ilmi ainakin tehtävien resursointi ja organisointi sekä se, miten tehtävät on eriytetty 21 §:n 2 momentin mukaisesti. Hallinnointiprosessin kuvaukseen tulisi sisällyttää kaikki toimeenpanolain 39 §:ssä tarkoitettut Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen hallinnointiin, myöntämiseen, maksamiseen, seurantaan, valvontaan ja jatkotoimenpiteisiin liittyvät tehtävät eli hallinnointitehtävät. Hallinnointiprosessin kuvaus olisi lisäksi maakunnan liiton ja hallintoviranomaisen sisäisen ohjauksen ja valvonnan työkalu Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman kansallisen vastinrahoituksen hallinnoinnin osalta. Tarvittaessa hallinnointiprosessin kuvaukseen voitaisiin sisällyttää sekä valvojana toimimisen, että kansallisen vastinrahoituksen hallinnointiprosessin kuvausta, jos maakunnan liitolle olisi asetuksessa säädetty molemmat tehtävät Interreg-ohjelmien osalta.

Pykälän 4 kohdan mukaan maakunnan liiton tehtäviä Interreg-ohjelman ja hallintoviranomaisen tehtäviä Interreg-ulkorajaohjelman kansallisen vastinrahoituksen hallinnoinnissa olisivat tehokkaiden ja oikeasuhtaisten petostenvastaisten toimenpiteiden ja menettelyiden käyttöönotto, joissa otetaan huomioon tunnistetut riskit. Toimenpiteet kuvattaisiin pykälän 3 kohdassa tarkoitettussa hallinnointiprosessin kuvauksessa.

Pykälän 5 kohdan mukaan maakunnan liiton tehtäviä Interreg-ohjelman ja hallintoviranomaisen tehtäviä Interreg-ulkorajaohjelman kansallisen vastinrahoituksen hallinnoinnissa olisivat tarkastushavaintojen selvittäminen, niiden asianmukainen käsittely sekä asianmukaisten ilmoitusten tekeminen poliisiviranomaiselle ja petostentorjuntatoimenpiteisiin ryhtyminen.

Pykälän 6 kohdan mukaan maakunnan liiton tehtäviä Interreg-ohjelman ja hallintoviranomaisen tehtäviä Interreg-ulkorajaohjelman kansallisen vastinrahoituksen hallinnoinnissa olisivat myös kansalliseen vastinrahoitukseen liittyvien tietojen ajantasainen seuranta ja tallennus rahoituslain 50 §:ssä tarkoitettuun tietojärjestelmään. Maakunnan liiton ja hallintoviranomaisen olisi tallennettava myöntämänsä rahoituksen sidonta- ja kirjanpidon maksatustiedot ajantasaisesti joko kuukausittain yhteenvetotietoina tai hankekohtaisesti rahoituslain 50 §:ssä tarkoitettuun tietojärjestelmään. Kansallisen vastinrahoituksen budjetointi, määrärahojen jako ja valtuusseuranta olisivat työ- ja elinkeinoministeriön vastuulla, kuten nykyisinkin.

23 §. Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen hallinnointi. Pykälässä nimettäisiin kaksi Suomessa toimivaa Interreg-ohjelmien kansallisen vastinrahoituksen hallinnoinnista vastaavaa maakunnan liittoa. Nämä maakuntien liitot olisivat Uudenmaan liitto ja Lapin liitto. Toimeenpanolain 39 §:n 2 kohdan mukaisesti maakuntien liittojen tehtävien kokoaminen kansallisen vastinrahoituksen osalta perustuu maakuntien liittojen väliseen sopimukseen.

Pykälän 1 momentin mukaan Uudenmaan liitto vastaisi kansallisen vastinrahoituksen hallinnointitehtävistä Interreg Central Baltic-, Interreg Baltic Sea Region- ja Urbact-ohjelmissa. Uudenmaan liitto hoitaisi siten sekä 20 §:ssä tarkoitettua valvojan tehtävää, että kansallisen vastinrahoituksen hallinnointitehtäviä kahdessa Itämeren alueen yhteistyöohjelmassa eli Interreg Central Baltic- ja Interreg Baltic Sea Region -ohjelmissa. Ohjelmat

on luontevaa sijoittaa samaan maakunnan liittoon, koska ohjelmien maantiede ja sitä kautta niiden tuen saajat sekä temaattiset valinnat ovat osin samankaltaisia.

Vastaavasti pykälän 2 momentin mukaan Lapin liitto vastaisi kansallisen vastinrahoituksen hallinnointitehtävistä Interreg Aurora-, Interreg Northern Periphery and Arctic- sekä Interreg Europe -ohjelmissa. Suomen pohjoisempiin osiin maantieteellisesti sijoittuvat Interreg Aurora - ja Interreg Northern Periphery and Arctic -ohjelmat on luontevaa sijoittaa samaan maakunnan liittoon.

Interreg-ohjelmiin ja Interreg-ulkorajaohjelmiin voi lähtökohtaisesti osallistua tuen saajia myös ohjelma-alueen ulkopuolelta, ellei seurantakomitea toisin päättä. Ohjelmakaudella 2014–2020 on ollut muutamia yksittäistapauksia, joissa suomalainen tuen saaja on osallistunut sellaiseen Interreg-ohjelmaan, johon Suomi ei jäsenenä osallistu. On tarkoituksenmukaista varmistaa asetuksella, että myös tällaisten ohjelmien suomalaiset tuen saajat voivat saada Interreg-ohjelman kansallista vastinrahoitusta, mikäli tuen saaja täyttää rahoituslain 7 §:n tuen saajaa koskevat edellytykset sekä 59 §:n Interreg-ohjelmien kansallisen vastinrahoituksen myöntämisen erityiset edellytykset. Pykälän 3 momentin mukaan tällaisten Interreg-ohjelmien kansallisen vastinrahoituksen hallinnointi koottaisiin Uudenmaan liittoon.

Pykälän 4 momentin mukaan hallintoviranomainen vastaisi kansallisen vastinrahoituksen hallinnoinnista Interreg-ulkorajaohjelmissa. Käytännössä näitä Interreg-ulkorajaohjelmia ovat Kaakkois-Suomi–Venäjä-, Karelia- ja Kolarctic- ohjelmat, joiden hallintoviranomainen toimii Suomessa. Ohjelmakaudella 2014–2020 suomalaisia tuen saajia ei ole osallistunut muihin Interreg-ulkorajaohjelmiin. Tästä syystä myöskään ohjelmakaudella 2021–2027 ei varauduta myöntämään Interreg-ulkorajaohjelmien kansallista vastinrahoitusta muille kuin tässä momentissa mainituille ohjelmille. Suomalaisen tuen saajien on tästä huolimatta mahdollista osallistua näihin ohjelmiin, sillä 20 §:n mukaisesti tällaisten suomalaisten tuen saajien tarvitsemat välttämättömät hallinnolliset tarkastukset on varauduttu tarvittaessa järjestämään Lapin liitossa.

4 luku Voimaantulo

24 §. Voimaantulo. Pykälässä säädettäisiin asetuksen voimaantulosta. Asetuksen olisi tarkoitus tulla voimaan 1 päivänä syyskuuta 2021. Tavoiteltava voimaantuloaika vastaisi toimeenpanolain suunniteltua voimaantuloaikataulua.

3 Ehdotuksen vaikutukset

Asetusehdotuksella ei ole välittömiä taloudellisia vaikutuksia. Asetuksella on yhdessä toimeenpanolain kanssa tarkoitus keventää aluekehittämisen ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman hallinnon suunnittelujärjestelmää.

Toimeenpanolain ja sitä tarkentavan asetuksentasoisen sääntelyn tarkoituksena on yhdessä luoda sääntelykokonaisuus, jolla tehtäviä hoitavien viranomaisten ja toimielinten toiminta täyttää kaikki toiminnalle asetettavat EU-lainsäädännöstä ja kansallisesta laista johtuvat vaatimukset. Sääntelyn vaikutuksena on, että aluekehittämistoiminta on ennakoitavaa ja yhdenmukaista. Laissa ja asetuksessa tarkoitettuja rahoitus-, maksatus-, jatko-toimenpide- ja valvontatehtäviä koottaisiin maakuntien liittojen itse esittämien aloitteiden perusteella siten, että tietyt maakuntien liitot hoitavat tehtäviä myös toisten maakuntien liittojen alueella. Interreg-ohjelmiin ja Interreg-ulkorajaohjelmien osalta tehtävien kokoaminen kasvaisi nykyisestä. Tehtävien kokoamisella on mahdollista saavuttaa tehokkuutta prosesseissa ja lisätä soveltamisen yhdenmukaisuutta.

4 Valmistelu ja lausuntopalaute

Asetusehdotus on valmisteltu virkatyönä työ- ja elinkeinoministeriössä. Virkamiesvalmistelua on tukenut 2.10.2019 asetettu poikkihallinnollinen lainsäädäntötyöryhmä. Työryhmä toimii alueiden uudistumisen neuvottelukunnan (AUNE) jaostona. Alueiden kehittämistä sekä EU:n alue- ja rakennepoliitikan rahastoja koskevan lainsäädännön uudistamista on käsitelty neuvottelukunnassa valmistelun aikana.

EU:n alue- ja rakennepoliitikan rahastoista tuettavaa toimintaa, hallinnointia ja varainhoitoa koskevien säännösten uudistamista on käsitelty lisäksi Koheesio 2021+ -työryhmässä ja sen alaisessa hallintojaostossa. Koheesio 2021+ -työryhmä on työ- ja elinkeinoministeriön 9.11.2018 asettama Euroopan unionin alue- ja rakennepoliitikan rahastojen Suomen ohjelmavalmistelun kumppanuustyöryhmä. AUNE ja sen jaostoina toimivat lainsäädäntötyöryhmä ja Koheesio 2021+ -työryhmä on koottu EU:n kumppanuussäännösten mukaisesti. Jäsenet edustavat laajasti ministeriöitä, valtion aluehallintoa, maakuntien liittoja, kaupunkeja ja järjestötoimijoita.

Asetusehdotukset olivat lausuntopalvelu.fi-verkkopalvelussa (ja utlåtande.fi) lausuntokierroksella 1.–28.4.2021, ruotsinkieliset asetusluonnokset 21.4.–12.5.2021. Lausuntoja asetusehdotuksista saatiin kaikkiaan 57 kappaletta. Niistä osa käsiteli toimeenpanoasetusta. Yleisesti lausunnoissa kiitettiin lakiuudistuksen osallistavaa valmistelua. Sisällöllisesti kiittäen kommentoitiin sitä, että Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien säädökset on koottu samaan yhteyteen ja, että on haettu yhdenmukainen malli kaikkien EU-osarahoitteisten ohjelmien osalta. Oikeusministeriö kiinnittää työ- ja elinkeinoministeriön huomion hyvään lainvalmistelutapaan, jonka mukaan lausuntopyynnön liitteenä olevat säädösehdotukset on julkaistava samanaikaisesti suomen ja ruotsin kielellä.

Lausunnoissa kiinnitettiin huomiota välittävien toimielinten tehtävien määrittelyyn (3 §) ja toimielimen vaatimuksiin (4 §), joita on täsmennetty.

Oikeusministeriön totesi lausunnossaan koskien 5 §:ää maakunnan liittojen eräiden tehtävien kokoamisesta, että kaksikielisen maakunnan liiton tehtäviä ei voida siirtää sopimuksella tai asetuksella yksikieliselle maakunnan liitolle, jos tässä yhteydessä ei erikseen huolehdita siitä, että kielelliset oikeudet eivät heikkene tehtävien siirron yhteydessä. Luonnoksessa valtioneuvoston asetukseksi säädettäisiin eräitä tehtäviä koottavaksi maakuntien liittojen tekemien keskinäisten sopimusten perusteella Uudenmaan liittoon, Lapin liittoon ja Pohjois-Pohjanmaan liittoon. Mainituista liitoista Lapin liiton ja Pohjois-Pohjanmaan liiton jäsenkuntina ei ole yhtään ruotsinkielistä kuntaa, mistä johtuen ne on katsottava olevan yksikielisiä maakunnan liittoja.

Työ- ja elinkeinoministeriö on neuvotellut oikeusministeriön kanssa 17.5.2021. Neuvotteluissa on todettu, ettei kielellisiä oikeuksia koskevasta velvoitteesta yksikieliselle maakunnan liitolle voida säätää valtioneuvoston asetuksen tasolla johtuen perustuslain 121 §:n säännöksen sisältämästä lailla säätämisen vaatimuksesta. Neuvottelun lopputuloksena työ- ja elinkeinoministeriö esittää ratkaisuna, että toimeenpanolain 10 §:n 3 momenttia, 37 §:n 2 momenttia ja 39 §:n 2 momentti täydennetään oikeusministeriön kanssa yhteistyössä tehdyn muutoksen mukaisesti. Näin perustuslain mukaiset kansalaisten kielelliset oikeudet myös maakunnan liittojen tehtäviä koottaessa voidaan turvata asianmukaisesti.

Alueiden uudistamisen neuvottelukuntaa (7 §) koskien Elinkeinoelämän Keskusliitto ja Suomen Yrittäjät kiinnittävät huomiota neuvottelukunnan rooliin aluekehittämispäätöksen seurannassa ja sen vaikuttavuuden varmistamisessa. Useat liitot ja muut lausujat toteavat, että neuvottelukunnan tehtävistä ei ole säädetty lainkaan. Lausuntokysymyksessä olisi ollut tarpeen viitata toimeenpanolain 15 §:än, jossa säädetään neuvottelukunnan tehtävistä yleisemmin. Neuvottelukunnan kokoonpanoon liittyen useat maakuntien liitot ja kaupungit esittävät, että suurten kaupunkien tulee olla edustettuina neuvottelukunnassa niiden aluekehittämisessä merkittävän roolin ja resurssien vuoksi. Pykälää ja sen perustelua on tältä osin täsmennetty.

Asetusluonnoksen 9 §:n lausunnoissa SOSTE ry. kiinnitti huomiota ristiriitaan pykälä- ja perustelutekstien välillä kumppanuustahojen nimeämisessä. Perustelutekstiä on tältä osin korjattu vastaamaan pykälää. Useat lausunnonantajat esittävät, että selkeyden vuoksi seurantakomitean tehtävistä on syytä säätää asetuksessa tai avata sen muistiossa. Muistiossa on viitattu yleisasetuksen 35 artiklaan, jossa tehtävistä säädetään. Useat maakuntien liittojen esittävät, että seurantakomiteassa sekä sen sihteeristössä tulee olla jäsenyys jokaisella välittävänä viranomaisena toimivalla maakuntaliitolla. Lisäksi useat kaupungit, Arene ry ja Metropolia ammattikorkeakoulu esittävät suurten kaupunkien ja ammattikorkeakoulujen edustajia seurantakomiteaan. Esitykset kasvattaisivat toimielinten kokoonpanoa merkittävästi ja aiheuttaisi huomattavia hallinnollisia kustannuksia.

EU:n alue- ja rakennepoliittikan ohjelman valtakunnallisen teeman johtoryhmää (10 §) koskien tuli runsaasti huomioita koskien hankevalintaa, alueellisia valintaperusteita sekä valtakunnallisen ja alueellisen toiminnan täydentävyyden ja tiedonvaihdon varmistamista. Havaintoja on otettu huomioon ja selkeytetty menettelyjä koskevia tekstejä perustelumuistossa tarvittavin osin. Myös esityksiä johtoryhmän kokoonpanoon liittyen esitettiin. Johtoryhmän sujuvan toiminnan varmistamiseksi ja hallinnollisen taakan pitämiseksi kohtuullisena johtoryhmää ei esitetä laajennettavaksi.

Maakunnan yhteistyöryhmän kokoonpanoa (11 §) koskevia lausuntoja tuli monelta taholta. Esimerkiksi monien kuntien lausunnoissa ehdotettiin kuntien suoraa edustusta sekä yhteistyöryhmän että sen sihteeristön kokoonpanoon. Arene ry. esittää että ammattikorkeakouluille taataan jäsenyys yhteistyöryhmissä ja Suomen kylät ry. sekä maa- ja metsätalousministeriö esittävät Leader-ryhmien jäsenyyttä. Maakunnan yhteistyöryhmien kokoonpanossa on haluttu pitää mahdollisuus alueellisten olosuhteiden huomioimiseen ja siksi mainittujen tahojen mahdollisuus tulla edustajiksi mainitaan esimerkkeinä perusteluissa. Useat maakuntien liitot kiinnittävät huomiota, että toimeenpanoasetuksessa tulisi selkeästi yksilöidä maakunnan yhteistyöryhmän työjärjestyksen sisältö, kuten nykyisen alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetun lain (7/2014) 27 §:n 2 momentissa on tehty. Toimeenpanolain 19 §:ssä ei ole työjärjestyksestä koskevaa asetuksenantovaltuutta. Yhteistyöryhmien toiminta on jo vakiintunutta ja lisäksi sääntelyn keventämistavoite huomioon ottaen työjärjestyksestä säätämistä ei ole pidetty välttämättömänä. Työjärjestyksen sisältöä on kuvattu yleisesti mainitun lain pykälän perusteluissa.

Maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristöä koskevaa 12 §:ää koskien edellä mainitun kokoonpanon ohella lausuttiin sihteeristön jääviyteen liittyen. Useat maakunnan liitot ja ainakin Suomen Yrittäjät kiinnittivät huomiota siihen, että välittävillä toimielimillä voi olla itse toteuttamia hankkeita, joita käsitellään sihteeristössä. Pykälän perusteluissa on täsmennetty, että sihteeristön toiminnassa tulee ottaa huomioon hallinnon yleislakien mukainen sääntely esteellisyydestä.

Aluekehittämispäätöstä koskevan 13 §:n osalta lausunnoissa kiinnitettiin huomiota päätöksen tarkistamisen mahdollisuuteen, yhteistyösopimusten tavoitteiden sovittamisesta yhteen päätöksen kanssa sekä alueiden uudistumisen neuvottelukunnan rooliin päätöksen perusteella laadittavan toimeenpanosuunnitelman valmistelussa. Pykälästä on poistettu maininta yhteistyösopimusten tavoitteiden sisällyttämisestä päätökseen. Perusteluissa on täsmennetty, että mahdollisten sopimusten tulee olla yhteensopivat päätöksen tavoitteiden kanssa. Lisäksi perusteluissa on täsmennetty, että neuvottelukunta ohjaa aluekehittämispäätöksen ja sen toimeenpanosuunnitelman valmistelua, hyväksyy suunnitelman ja seuraa niiden toteutumista kuten toimeenpanolain 15 §:ssä säädetään. Aluekehittämispäätös on luonteeltaan strateginen hallitusohjelmaan perustuva asiakirja, jonka päivittämisen tarve on vahvasti kytketty hallitusohjelman tarkistamiseen. Neuvottelukunta voi tarvittaessa tehdä esityksen aluekehittämispäätöksen tarkistamisesta ja päättää toimeenpanosuunnitelman päivittämisestä.

Maakuntaohjelmaa (13 §) koskevissa eräiden liittojen lausunnoissa ohjelman rakennetta koskien todetaan, että maakunnille tulee jättää väljyyttä maakuntaohjelman kirjoittamisessa siten, että edellytetyt asiat tulevat riittäväällä tavalla ohjelmassa käsitellyiksi. Saamelaiskäräjät ehdottaa, että pykälän 1 momentin 1 kohtaan lisätään Lapin maakunnassa saamelaisen kotiseutualue, mikä on otettu huomioon.

Alueiden kehittämisen keskusteluja koskevaan 15 §:ää koskevissa lausunnoissa maakuntien liitot kiinnittävät huomiota siihen, että asetuksen teksti ja sen muistio ovat ELY-keskusten roolin kuvaamisen osalta ristiriitaiset. Perusteluja on täsmennetty siten, että ELY-keskukset olisivat mukana alueella keskusteluja valmistelevassa maakunnan tilannekuvatyössä, ja osallistuisivat keskusteluun toisaalta valtion aluehallintoviranomaisena ja toisaalta toimialueensa aluekehittämistä toimeenpanevana viranomaisena. Monien kaupunkien lausunnoissa esitetään suurten kaupunkien, Arene ry. ammattikorkeakoulujen sekä eräät järjestöt elinkeinosektorin osallistumista keskusteluihin. Kukin maakunnan liitto huolehtii siitä, että käsiteltävistä aiheista riippuen tarvittavat tahot voivat osallistua maakunnan keskustelun valmisteluun ja itse keskusteluun.

Kestävän kaupunkikehittämisen suunnitelman johtoryhmään (16 §) liittyen Lapin liitto toteaa pykälä- ja muistiotekstissä epäselvyyttä. Sen mukaan jää epäselväksi, miten johtoryhmä toimii tilanteessa, jossa johtoryhmään kuuluu muitakin kuin ao. kaupungin edustajia. Pykälää on täsmennetty niin, että johtoryhmän jäsenet ovat kaupunkien edustajia ja muut asiantuntijoita. Lisäksi Helsingin lausunnossa kiinnitetään huomiota siihen, että Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupungit solmivat yhteisen ekosysteemisopimuksen valtion kanssa ja muodostavat yhteisen johtoryhmän. Perustelumuiustiossa on täsmennetty pääkaupunkiseudun erityistilannetta.

Ehdotetut asetukset on tarkastettu oikeusministeriön laintarkastuksessa.

5 Voimaantulo

Ehdotetaan, että asetus tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 2021. Ehdotettu voimaantuloajankohta vastaisi toimeenpanolain voimaantulon ajankohtaa.